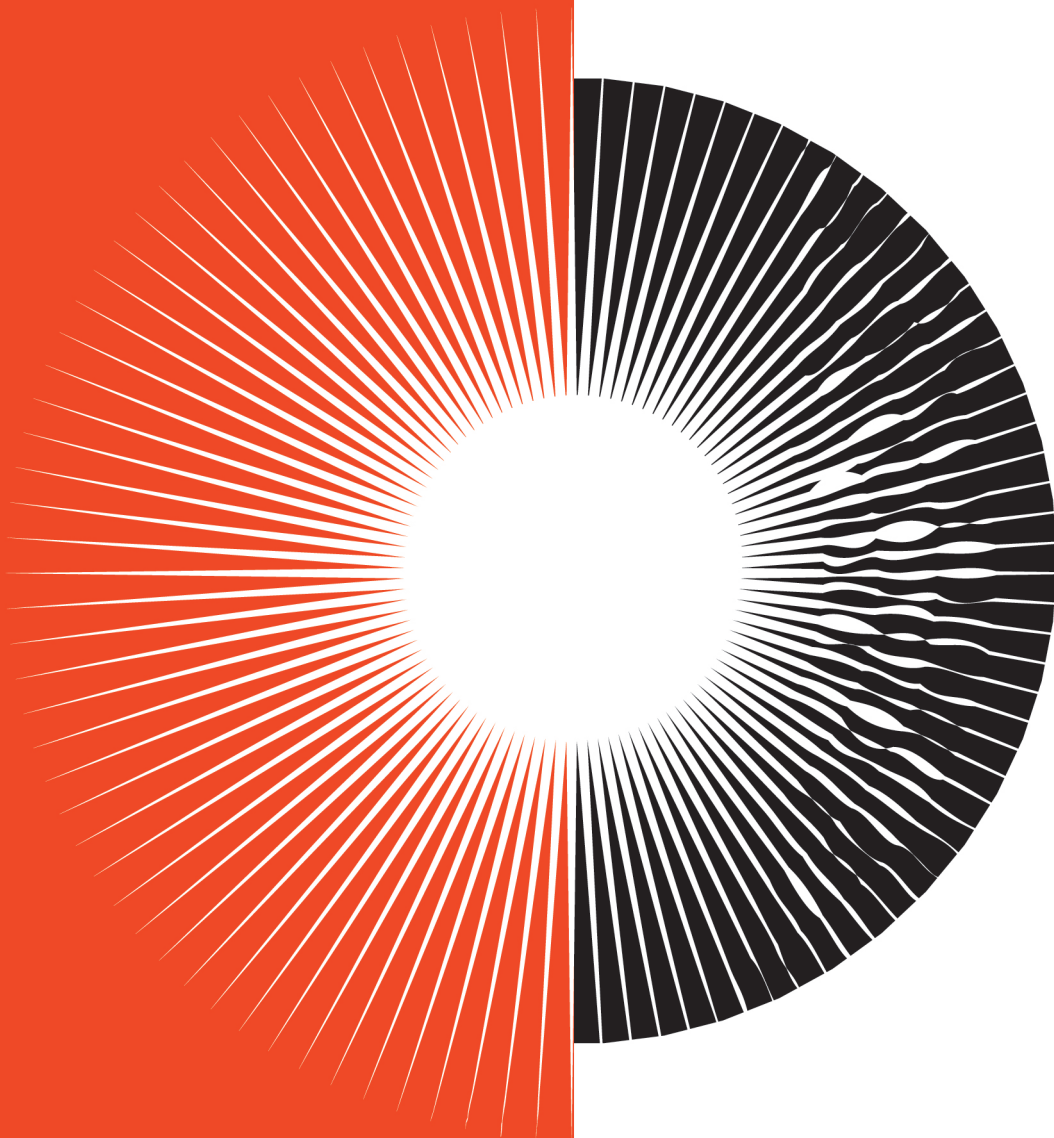

Preduslov integracije

Pravo na rad
izbeglica i
tražilaca azila
u Republici Srbiji

Istraživanje i objavljivanje ovog dokumenta podržao je UNHCR. Ovo nije publikacija UNHCR. Stavovi izraženi u ovom dokumentu predstavljaju stavove A 11 – Inicijative za ekonomska i socijalna prava, i ne odražavaju nužno i stavove Visokog Komesarijata za izbeglice Ujedinjenih nacija.

Sadržaj

8	I. Standardi međunarodnog prava ljudskih prava i međunarodnog izbegličkog prava u vezi s pravom na rad
8	I.1 Međunarodno pravo ljudskih prava
11	I.2 Međunarodno izbegličko pravo
12	II. Nacionalni pravni okvir
12	II.1 Ustavni okvir
14	II.2 Zakonodavni okvir
	II.2.1 Uvodne napomene
	II.2.2 Uspostavljanje pravnog okvira koji se odnosi na pravo na rad izbeglica i tražilaca azila
16	II.2.3 Zakon o upravljanju migracijama
17	II.2.4 Zakon o zapošljavanju stranaca
25	II.2.5 Uredba o načinu uključivanja u društveni, kulturni i privredni život lica kojima je priznato pravo na utočište
28	II.2.6 Zakon o azilu i privremenoj zaštiti i Uredba o načinu uključivanja u društveni, kulturni i privredni život lica kojima je odobreno pravo na azil
29	III. Ostvarivanje prava na rad izbeglica i tražilaca azila u praksi
29	III.1 Statistički prikaz odluka kojima je dodeljen azil u Republici Srbiji
30	III.2 Statistički prikaz izdatih ličnih radnih dozvola
32	III.3 Primena pozitivnog pravnog okvira
36	IV. Zaključna razmatranja i preporuke
39	Aneks br. 1
43	Aneks br. 2
45	Aneks br. 3
49	Aneks br. 4
51	Aneks br. 5

Spisak propisa i drugih domaćih i međunarodnih izvora

Univerzalna deklaracija o ljudskim pravima	UNGA, <i>Universal Declaration of Human Rights</i> (UDHR), 10 December 1948, 217 A (III), dostupno na: https://bit.ly/2TP5JLx .
Međunarodni pakt o ekonomskim, socijalnim i kulturnim pravima	UNGA, <i>International Covenant on Economic, Social and Cultural Rights</i> (ICESCR), 16 December 1966, United Nations, Treaty Series, vol. 993, p. 3, dostupno na: https://bit.ly/3mRV4fy .
Opšti komentar br. 3: Priroda obaveza država ugovornica (čl. 2, par. 1 Pakta)	CESCR, <i>General Comment No. 3: The nature of States parties' obligations (art. 2, para. 1, of the Covenant)</i> , 14 December 1990, E/1991/23, dostupno na: https://bit.ly/35EWri5 .
Opšti komentar br. 9: Primena Pakta na domaćem nivou	<i>General Comment No. 9: The domestic application of the Covenant</i> , 3 December 1998, E/C.12/1998/24, dostupno na: https://bit.ly/3I1wp7 .
Opšti komentar br. 18: Pravo na rad (čl. 6 Pakta)	CESCR, <i>General Comment No. 18: The Right to Work (Art. 6 of the Covenant)</i> , 6 February 2006, E/C.12/GC/18, par. 1, dostupno na: https://bit.ly/3oUBvVw .
Konvencija o statusu izbeglica	UNGA, <i>Convention Relating to the Status of Refugees</i> , 28 July 1951, United Nations, Treaty Series, vol. 189, p. 137, dostupno na: https://bit.ly/2GCMu4R .
Protokol uz Konvenciju o statusu izbeglica	<i>Protocol Relating to the Status of Refugees</i> , 31 January 1967, United Nations, Treaty Series, vol. 606, p. 267, dostupno na: https://bit.ly/3kbPLpf .
Ustav Republike Srbije	<i>Službeni glasnik RS</i> , br. 98/2006, dostupno na: https://bit.ly/3fxuFk9 .
Zakon o azilu i privremenoj zaštiti	<i>Službeni glasnik RS</i> , br. 24/2018, dostupno na: https://bit.ly/2WESxK4 .

Zakon o azilu	<i>Službeni glasnik RS</i> , br. 109/2007, dostupno na: https://bit.ly/3esbHtS .
Zakon o uslovima za zasnivanje radnog odnosa sa stranim državljanima	<i>Službeni list SFRJ</i> , br. 11/78 i 64/89, <i>Službeni list SRJ</i> , br. 42/92, 24/94 i 28/96, i <i>Službeni glasnik RS</i> , br. 101/2005 – dr. zakon, dostupno na: https://bit.ly/3lklF3u .
Zakon o zapošljavanju i osiguranju za slučaj nezaposlenosti	<i>Službeni glasnik RS</i> , br. 36/2009, 88/2010, 38/2015, 113/2017 i 113/2017 – dr. zakon, dostupno na: https://bit.ly/339nnP6 .
Zakon o zapošljavanju stranaca	<i>Službeni glasnik RS</i> , br. 128/2014, 113/2017, 50/2018 i 31/2019, dostupno na: https://bit.ly/35bggXD .
Zakon o upravljanju migracijama	<i>Službeni glasnik RS</i> , br. 107/2012, dostupno na: https://bit.ly/3l998Rg .
Zakon o strancima	<i>Službeni glasnik RS</i> , br. 24/2018 i 31/2019, dostupno na: https://bit.ly/2SUJlee .
Zakon o opštem upravnom postupku	<i>Službeni glasnik RS</i> , br. 18/2016 i 95/2018 – autentično tumačenje, dostupno na: https://bit.ly/2NTqGCF .
Zakon o republičkim javnim taksama	<i>Službeni glasnik RS</i> , br. 43/2003, 51/2003, 61/2005, 5/2009 (čl. 29 nije u prečišćenom tekstu), 54/2009 (čl. 18 i 19 nisu u prečišćenom tekstu), 50/2011 (čl. 70, 71, 72 i 73 nisu u prečišćenom tekstu), 93/2012, 65/2013 – drugi zakon, 83/2015 (čl. 24 i 25 nisu u prečišćenom tekstu), 112/2015, 113/2017 (čl. 77 i 78 nisu u prečišćenom tekstu), 3/2018 – ispravka, 86/2019 (čl. 70 nije u prečišćenom tekstu) i 90/2019 – ispravka: vidi: Usklađene dinarske iznose iz Tarife republičkih administrativnih taksi – 53/2004, 42/2005, 101/2005, 42/2006, 47/2007, 54/2008, 35/2010, 70/2011, 55/2012, 47/2013, 57/2014, 45/2015, 50/2016, 61/2017, 50/2018, 95/2018, 38/2019 i 98/2020, dostupno na: https://bit.ly/3kXBe0P .
Uredba o načinu uključivanja u društveni, kulturni i privredni život lica kojima je priznato pravo na utočište	<i>Službeni glasnik RS</i> , 101/2016, dostupno na: https://bit.ly/3eFmv9k .
Pravilnik o dozvolama za rad	<i>Službeni glasnik RS</i> , br. 63/18, 56/19, dostupno na: https://bit.ly/339LeOC .

Spisak skraćenica

A 11 – A 11 – Inicijativa za ekonomska i socijalna prava

BCLJP – Beogradski centar za ljudska prava

KESP – Komitet za ekonomska, socijalna i kulturna prava

EU – Evropska unija

PESKP – Međunarodni pakt o ekonomskim, socijalnim i kulturnim pravima

KIRS – Komesarijat za izbeglice i migracije

Konvencija o statusu izbeglica – Ženevska konvencija o statusu izbeglica iz 1951. godine

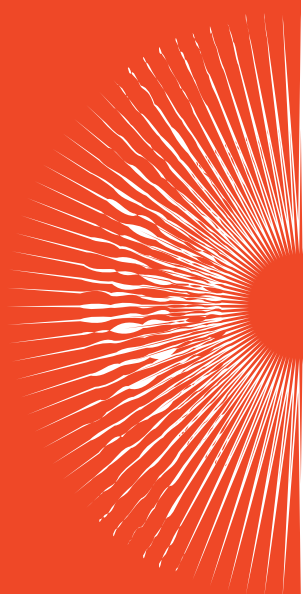
MUP – Ministarstvo unutrašnjih poslova

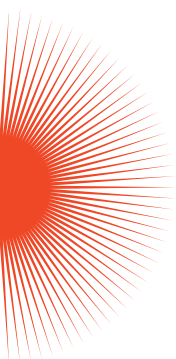
NSZ – Nacionalna služba za zapošljavanje

Opšti komentar 3 – Opšti komentar br. 3 – Priroda obaveza država ugovornica (čl. 2, par. 1 Pakta)

Opšti komentar 9 – Opšti komentar br. 9: Primena Pakta na domaćem nivou

Opšti komentar 18 – Opšti komentar br. 18: Pravo na rad (čl. 6 Pakta)

Potvrda o registraciji – potvrda o registraciji namere da se podnese zahtev za azil

Protokol – Protokol uz Ženevsku konvenciju o statusu izbeglica iz 1951. godine

Srbija – Republika Srbija

UDHR – Univerzalna deklaracija o ljudskim pravima

UNHCR – Visoki komesar Ujedinjenih nacija za izbeglice

UNGA – Generalna skupština Ujedinjenih nacija

ZoAPZ – Zakon o azilu i privremenoj zaštiti

ZZON – Zakon o zapošljavanju i osiguranju za slučaj nezaposlenosti

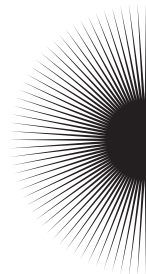
ZoZS – Zakon o zapošljavanju stranaca

ZS – Zakon o strancima

ZUM – Zakon o upravljanju migracijama

ZUP – Zakon o opštem upravnom postupku

I. Standardi međunarodnog prava ljudskih prava i međunarodnog izbegličkog prava u vezi s pravom na rad

I.1 Međunarodno pravo ljudskih prava

Pravo na rad spada u red osnovnih ekonomskih prava. Svako ima pravo na rad, na slobodan izbor posla koji će obavljati, kao i na pravične i zadovoljavajuće uslove rada i na zaštitu od nezaposlenosti.¹ Ono podrazumeva da svaka država ima obavezu da prizna i prepozna pravo pojedinaca na rad.² Srž prava na rad podrazumeva da svaka osoba dobije mogućnost da obezbedi sebi sredstva za život slobodno izabranim ili prihvaćenim poslom³, koji mu ujedno garantuje dostojanstven život.⁴

Mere koje svaka država treba da preduzme u cilju punog ostvarenja tog prava jesu različiti programi tehničke i stručne orijentacije i obuke, uspostavljanje politika i metoda za postizanje stalnog ekonomskog, socijalnog i kulturnog razvoja i pune proizvodne zaposlenosti u uslovima koji čoveku garantuju uživanje osnovnih političkih i ekonomskih sloboda.⁵

Međunarodni pakt o ekonomskim, socijalnim i kulturnim pravima predviđa da svako ima pravo na pravične i povoljne uslove za rad, koji obezbeđuju: 1) minimalnu naknadu; 2) pravičnu zaradu i jednaku nagradu za rad jednake vrednosti bez ikakve razlike;⁶ 3) pristojan život za radnike i njihove porodice; 4) higijensko-tehničku zaštitu na radu; 5) istu mogućnost za sve da napreduju u svom radu u višu

1 UNGA, *Universal Declaration of Human Rights* (UDHR), 10 December 1948, 217 A (III), član 23, dostupno na: <https://bit.ly/2TP-5JLx>.

2 UNGA, *International Covenant on Economic, Social and Cultural Rights* (PESKP), 16 December 1966, United Nations, Treaty Series, vol. 993, p. 3, član 6, dostupno na: <https://bit.ly/3mRV4fy>.

3 Ibid.

4 UDHR, član 23 (2).

5 Ibid., član 6 (2).

6 Posebno, žene moraju imati garanciju da uslovi njihovog rada nisu gori od uslova koje koriste muškarci i da primaju istu nagradu kao oni za isti rad.

odgovarajuću kategoriju; 6) odmor, razonodu, razumno ograničenje radnog vremena i povremena plaćena odsustva, kao i naknadu za praznične dane.⁷

Važno je i istaći da je pravo na rad ključno za ostvarivanje ostalih ljudskih prava jer je ono, kao što je i navedeno, neodvojiv i sastavni deo ljudskog dostojanstva⁸, te da svaki pojedinac ima pravo na mogućnost da radi posao koji mu to dostojanstvo obezbeđuje.⁹ To pravo treba posmatrati i kao pojedinačno apsolutno i bezuslovno pravo da pronađe zaposlenje.¹⁰ Komitet za ekonomska, socijalna i kulturna prava stalno ističe da nezaposlenost „gura“ radnike u neformalni sektor i da su države u obavezi da u što je moguće većoj meri stvore uslove da radnici budu u formalnoj ekonomiji.¹¹ To je posebno važno kad je reč o **migrantima** – oni su u ranjivom i nepovoljnom položaju, koji je takav da ih odvodi u neformalni sistem zarad pukog preživljavanja.¹²

Osnovni i međusobno zavisni elementi prava na rad su dostupnost, pristupačnost, prihvatljivost i kvalitet rada. **Dostupnost** podrazumeva obavezu države da uspostavi specijalizovane službe koje bi trebalo da pojedincima pronađu zaposlenje¹³, dok **pristupačnost** podrazumeva jednak tretman na tržištu rada i mogućnost da se traže, dobiju i daju informacije vezane za tržište rada.¹⁴ **Prihvatljivost i kvalitet** podrazumevaju „pravo radnika na pravične i povoljne uslove rada, a pre svega bezbedne uslove rada, pravo na sindikalno udruživanje i pravo da slobodno biraju i prihvataju posao“.¹⁵

Kada je reč o obavezama opšteg tipa koje se odnose na sva ekonomska, socijalna i kulturna prava, jasno je da svaka država mora da obezbedi njihovu **progresivnu**

7 PESKP, član 7.

8 KESP, *General Comment No. 18: The Right to Work (Art. 6 of the Covenant)* (Opšti komentar 18), 6 February 2006, E/C.12/GC/18, par. 1, dostupno na: <https://bit.ly/3oUBvVw>.

9 *Ibid.*

10 *Ibid.*, par. 6.

11 *Ibid.*, par. 10.

12 *Ibid.*

13 *Ibid.*, par. 12 (a).

14 *Ibid.*, par. 12 (b).

15 *Ibid.*, par. 12 (c).

realizaciju, pa samim tim i progresivnu realizaciju (*progressive realization*) prava na rad.¹⁶ To se mora učiniti kroz **kontinuirano**¹⁷ **preduzimanje koraka** (*to take steps*) u skladu sa **maksimalno raspoloživim resursima** (*maximum available resources*) **ka punoj realizaciji** (*towards full realization*)¹⁸ prava na rad i **bez ikakve diskriminacije**.¹⁹ Jedan od osnovnih „koraka“ je svakako taj da se pravo na rad na jasan način prepozna u domaćem pravnom sistemu²⁰, ali i da adekvatan pravni sistem bude praćen drugim merama kao što su mere administrativne, finansijske, edukativne i socijalne prirode.²¹

U širem kontekstu, kao i kod svih drugih ljudskih prava, i kod prava na rad postoji tzv. tripartitna tipologija obaveza država, a to je **da 1) poštuju, 2) štite i 3) stvaraju uslove za ostvarivanje** tog prava (*respect, protect and fulfill*).

Obaveza poštovanja prava na rad podrazumeva da država mora da zabrani prinudni rad i da se uzdrži od uskraćivanja ili ograničavanja jednakog pristupa dostojanstvenom radu svim osobama, a posebno onima iz obespravljenih i marginalizovanih grupa, kao što su zatvorenici, migranti i slično.²²

Obaveza zaštite prava na rad podrazumeva dužnost država da uspostave pravni okvir i preduzmu druge mere da se svima obezbedi jednako pravo na rad i usavršavanje, kao i da se zabrani prinudni rad koji nameću nedržavni subjekti.²³

Obaveza stvaranja uslova za [progresivno] ostvarivanje prava na rad podeljena je na obavezu da se

16 PESKP, član 2 (1).

17 *Opšti komentar 18*, par. 20.

18 *Ibid.*, par. 19.

19 PESKP, član 2 (2) i *Opšti komentar 18*, par. 31.

20 KESP, *General Comment No. 3: The nature of States parties' obligations (art. 2, par. 1, of the Covenant)* (Opšti komentar 3), 14 December 1990, E/1991/23, dostupno na: <https://bit.ly/35EWRi5>, par. 3, i *General Comment No. 9: The domestic application of the Covenant* (Opšti komentar 9), 3 December 1998, E/C.12/1998/24, dostupno na: <https://bit.ly/3l1wp7>.

21 *Ibid.*, par. 7.

22 *Opšti komentar 18*, par. 23.

23 *Ibid.*, par. 25.

pravo na rad **omogućiti** (*provide*), **organizuje** (*facilitate*) i **promoviše** (*promote*). **Obaveza omogućavanja** se posebno odnosi na pojedince i grupe koji, usled okolnosti van njihove kontrole, sami nisu sposobni da ostvare pravo na rad. Ona podrazumeva uspostavljanje nacionalnih politika vezanih za pravo na rad koje se posebno moraju odnositi na marginalizovane grupe.²⁴ **Obaveza organizacije** se svodi na pozitivne mere koje bi omogućile i asistirale pojedincima da uživaju pravo na rad, uključujući i primenu tehničkih i usmenih obrazovnih planova koji bi trebalo da olakšaju pristup zaposlenju.²⁵ Na kraju, **obaveza promocije** prava na rad svodi se na obrazovne i informativne programe koji treba da podignu svest javnosti o značaju prava na rad.²⁶

Kada se sve navedene obaveze „spuste“ na nacionalni nivo, KESP ističe da pre svega zakonski okvir mora da bude skrojen tako da obezbedi da je „**svako zaštićen od nezaposlenosti i nesigurnosti u zapošljavanju**, i da može da počne da uživa pravo na rad što je pre moguće“.²⁷ Zakonodavna rešenja moraju biti praćena adekvatnim strategijama i akcionim planovima koji bi sadržali indikatore praćenja njihove ispunjenosti.²⁸

I.2 Međunarodno izbegličko pravo

Pored PESKP, koji na eksplicitan način predviđa pravo na rad, uživanje ovog prava jamči i Konvencija o statusu izbeglica iz 1951. godine²⁹, čije dejstvo je prošireno i na izbeglice koje dolaze s područja van Evrope i Protokolom iz 1967. godine.³⁰ Konvencija o statusu izbeglica

24 *Ibid.*, par. 26.

25 *Ibid.*, par. 27.

26 *Ibid.*, par. 28.

27 *Ibid.*, par. 37.

28 *Ibid.*, par. 38–47.

29 UNGA, *Convention Relating to the Status of Refugees*, 28 July 1951, United Nations, Treaty Series, vol. 189, p. 137, dostupno na: <https://bit.ly/2GCMu4R>, član 17–19; u daljem tekstu: Konvencija o statusu izbeglica.

30 UNGA, *Protocol Relating to the Status of Refugees*, 31 January 1967, United Nations, Treaty Series, vol. 606, p. 267, dostupno na: <https://bit.ly/3kbPLpf>.

II. Nacionalni pravni okvir

II.1 Ustavni okvir

predviđa da će države ugovornice prema svakoj izbeglici koja boravi na njihovoj teritoriji primenjivati najpovoljniji postupak koji se, pod istim okolnostima, primenjuje na državljane neke strane zemlje u pogledu vršenja neke plaćene profesionalne dužnosti.³¹ Dodatno, države ugovornice bi trebalo da razmotre usvajanje mera čiji je cilj da prava svih izbeglica u pogledu vršenja plaćenih profesija izjednače s pravima njihovi državljana.³² Konvencija dalje propisuje i jednak tretman izbeglica u pogledu pravila o platama, porodičnom dodatku, trajanju rada, prekovremenom radu, plaćenom godišnjem odmoru i tako dalje.³³ Isto se odnosi i na pravila koja se tiču zakonskih odredaba iz domena socijalnog osiguranja.³⁴

Ustav Republike Srbije³⁵ garantuje pravo na rad, i to u skladu sa zakonom, to jest propisuje da svako ima pravo na slobodan izbor rada i da su svima, pod jednakim uslovima, dostupna sva radna mesta.³⁶ Poput PESKP, i Ustav predviđa da svako ima pravo na poštovanje dostojanstva³⁷ svoje ličnosti na radu, bezbedne i zdrave uslove rada, potrebnu zaštitu na radu, ograničeno radno vreme, dnevni i nedeljni odmor, plaćeni godišnji odmor, pravičnu naknadu za rad i pravnu zaštitu za slučaj prestanka radnog odnosa. Niko se tih prava ne može odreći.³⁸

Važno je istaći i to da stranci, u skladu s međunarodnim ugovorima, imaju u Srbiji sva prava zajamčena Ustavom i zakonom, izuzev prava koja po Ustavu i zakonu imaju samo državljani Srbije.³⁹ Ustav dalje predviđa da se ljudska i manjinska prava zajamčena

31 Konvencija o statusu izbeglica, član 17 (1).
 32 *Ibid.*, član 17 (2).
 33 *Ibid.*, član 19 (a).
 34 *Ibid.*, član 19 (b).

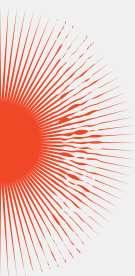
35 *Službeni glasnik RS*, br. 98/2006, dostupno na: <https://bit.ly/3fxuFk9>, u daljem tekstu: Ustav.

36 Ustav, član 60.

37 *Ibid.*, član 19.

38 *Ibid.*, član 60, stav 4.

39 *Ibid.*, član 17.

Ustavom neposredno primenjuju⁴⁰, a isto se odnosi i na ljudska i manjinska prava zajamčena opšteprihvaćenim pravilima međunarodnog prava, potvrđenim međunarodnim ugovorima i zakonima.⁴¹ Zakoni Srbije ni u kom slučaju ne smeju da utiču na suštinu zajamčenog prava.⁴² Takođe, odredbe o ljudskim i manjinskim pravima tumače se u korist unapređenja vrednosti demokratskog društva, u saglasnosti s važećim međunarodnim standardima ljudskih i manjinskih prava, kao i s praksom međunarodnih institucija koje nadziru njihovo sprovođenje.⁴³

Na kraju, Ustav takođe propisuje opštu zabranu diskriminacije predviđajući da su pred Ustavom i zakonom svi jednaki i da svako ima pravo na jednaku zakonsku zaštitu, bez diskriminacije.⁴⁴ Zabranjena je svaka diskriminacija, neposredna ili posredna, po bilo kom osnovu, a naročito po osnovu rase, pola, nacionalne pripadnosti, društvenog porekla, rođenja, veroispovesti, političkog ili drugog uverenja, imovnog stanja, kulture, jezika, starosti i psihičkog ili fizičkog invaliditeta.⁴⁵

Shodno navedenim odredbama, a uzimajući u obzir i činjenicu da je Srbija ratifikovala i Konvenciju o statusu izbeglica, i Protokol iz 1967. godine, ali i PESKP, jasno je da se sadržina prava na rad izbeglica i tražilaca azila mora tumačiti u saglasnosti s navedenim instrumentima. Drugim rečima, Srbija je u obavezi da:

1. prepozna pravo na rad izbeglica i tražilaca azila u domaćem pravnom okviru;
2. odredi nadležnu instituciju (specijalizovanu službu) koja će pružati podršku izbeglicama i tražiocima azila u pristupu tržištu rada;
3. definiše proceduru i uslove sticanja prava na rad na način koji u obzir uzima ranjiv i nepovoljan položaj izbeglica i tražilaca azila;
4. organizuje, kroz specijalizovanu službu, obrazovne, tehničke i usmene obuke i stručne orijentacije.

40 *Ibid.*, član 18, stav 1.

41 *Ibid.*, član 18, stav 2.

42 *Ibid.*

43 *Ibid.*, član 18, stav 3.

44 *Ibid.*, član 21, stav 1 i stav 2.

45 *Ibid.*, član 21, stav 3.

II.2 Zakonodavni okvir

II.2.1 Uvodne napomene

Kada je reč o pravu na rad izbeglica, to jest osoba kojima je odobreno pravo na azil u smislu utočišta ili supsidijarne zaštite, krovni propis koji reguliše njihova prava i obaveze svako je **Zakon o azilu i privremenoj zaštiti**.⁴⁶ ZoAPZ u svom članu 59 predviđa da osobe kojima je odobreno utočište⁴⁷ ili supsidijarna zaštita⁴⁸ imaju pravo na pristup tržištu rada⁴⁹, a da se uslovi pod kojima se reguliše to pravo bliže uređuju zakonom koji uređuje zapošljavanje stranaca.⁵⁰ Propis na koji ZoAPZ upućuje zapravo je **Zakon o zapošljavanju stranaca**⁵¹, koji je stupio na snagu u decembru 2014. godine. Tako je i s tražiocima azila⁵², koji su prepoznati kao kategorija stranaca koja ima pravo na pristup tržištu rada i koji pravo na rad ostvaruju na način i u skladu sa uslovima iz Zakona o zapošljavanju stranaca.

Međutim, kako bi se izmerila progresivna realizacija prava na rad izbeglica i tražilaca azila u Srbiji, biće neophodno da se ukratko osvrnemo na razvoj zakonodavnog okvira⁵³, koji je inicijalno uspostavljen 1. aprila 2008.

godine stupanjem na snagu **Zakona o azilu**.⁵⁴ Važno je navesti da je pravo na rad uglavnom definisano kroz sveobuhvatan proces integracije, to jest kao deo obaveza države da omogući izbeglicama i tražiocima azila da se uključe u društveni, privredni i kulturni život u Srbiji.

II.2.2 Uspostavljanje pravnog okvira koji se odnosi na pravo na rad izbeglica i tražilaca azila

Stupanjem na snagu ZoA 1. aprila 2008. godine, uspostavljen je srpski sistem azila. Član 46 ZoA jednostavno je određivao domet integracije izbeglica predviđajući da će Srbija, u okviru svojih mogućnosti, obezbediti uslove za uključivanje izbeglica u društveni, kulturni i **privredni život**. Dakle, integracija, i samim tim podrška u uključivanju u privredni život, odnosila se samo **na izbeglice**, u smislu osoba kojima je odobreno utočište⁵⁵, ali ne i na osobe kojima je odobrena supsidijarna zaštita.⁵⁶ Isto je bilo i s tražiocima azila. Pravo na rad je bilo definisano u članu 43, koji je predviđao sledeće:

„Lica kojima je priznato pravo na utočište u Republici Srbiji imaju jednaka prava kao stalno nastanjeni stranci u pogledu prava na rad i prava

46 *Službeni glasnik RS*, br. 24/2018, dostupno na: <https://bit.ly/2WESxK4>, u daljem tekstu: ZoAPZ.

47 ZoAPZ, član 24.

48 *Ibid.*, član 25.

49 *Ibid.*, član 59, stav 1, tačka 8.

50 *Ibid.*, član 65, stav 2.

51 *Službeni glasnik RS*, br. 128/2014, 113/2017, 50/2018 i 31/2019, dostupno na: <https://bit.ly/35bggXD>; u daljem tekstu: ZoZS.

52 ZoAPZ, član 57.

53 Vidi više Aneks br. 5 uz Analizu.

54 Zakon o azilu, *Službeni glasnik RS*, br. 109/2007, dostupno na: <https://bit.ly/3esbHtS>, u daljem tekstu: ZoA.

55 ZoA, član 28.

56 *Ibid.*

po osnovu rada, preduzetništva, prava na stalno nastanjenje i slobodu kretanja, prava na pokretnu i nepokretnu imovinu, kao i prava na udruživanje.“

Još jednom, tumačenjem ove odredbe, **pravo na rad** su imale samo osobe kojima je odobreno utočište, ali ne i osobe kojima je odobrena supsidijarna zaštita ili koje uživaju status tražioca azila, to jest koje su podnele zahtev za azil.⁵⁷ Izbeglice kojima je prepoznato pravo na utočište, pravo na rad su mogle da ostvare pod istim uslovima kao i stranci kojima je odobreno stalno nastanjenje, u smislu propisa koji regulišu statusna pitanja stranaca.

Propis prema kom bi osobe kojima je priznato pravo na utočište samostalno mogle da pokušaju da ostvare pravo na rad bio je **Zakon o uslovima za zasnivanje radnog odnosa sa stranim državljanima**.⁵⁸ Taj zakon je predviđao da strani državljanin može zasnovati radni odnos ako ima odobrenje za stalno nastanjenje i ako dobije odobrenje za zasnivanje radnog odnosa.⁵⁹ Stranac koji ima odobrenje za stalno nastanjenje, to jest kome je odobreno pravo na utočište⁶⁰, morao je da podnese zahtev za izdavanje odobrenja za zasnivanje radnog odnosa republičkoj, odnosno pokrajinskoj organizaciji, nadležnoj za poslove zapošljavanja⁶¹, koja je potom morala da izda odobrenje⁶² za period važenja stalnog nastanjenja.⁶³ Nadležna institucija za navedeno odobrenje u to vreme, kao i danas, jeste Nacionalna služba za zapošljavanje⁶⁴, kojoj su povereni tzv. poslovi zapošljavanja.⁶⁵

57 ZoA, član 25.

58 *Službeni list SFRJ*, br. 11/78 i 64/89, *Službeni list SRJ*, br. 42/92, 24/94 i 28/96, i *Službeni glasnik RS*, br. 101/2005 – dr. zakon, dostupno na: <https://bit.ly/3lkf3u>, u daljem tekstu: ZZRS.

59 *Ibid.*, član 2.

60 ZoA, član 43.

61 *Ibid.*, član 3.

62 *Ibid.*, član 5.

63 Što bi bio period od pet godina, koliko je važila lična karta za osobu kojoj je odobreno utočište, kako je i predviđao član 61, stav 1 ZoA.

64 U daljem tekstu: NZS.

65 Zakon o zapošljavanju i osiguranju za slučaj nezaposlenosti, *Službeni glasnik RS*, br. 36/2009, 88/2010, 38/2015, 113/2017 i 113/2017 – dr. zakon, dostupno na: <https://bit.ly/339nnP6>, član 6, stav 1, tačka 6, i član 8, stav 1, u daljem tekstu: ZZON.

Međutim, nedostatak i ZoA i ZZRS bilo je to što ni jedan ni drugi propis nije predviđao koji organ javne vlasti je odgovoran za integraciju osoba kojima je priznato pravo na utočište, niti upućivao na drugi propis koji bi mogao sadržati tu odredbu. Samim tim, podrška u pristupu tržištu rada osobama kojima je odobreno utočište ostala je neregulirana, te je i sam pristup tržištu rada bio teoretski i iluzoran i nije za-beležen slučaj u kome je osoba kojoj je odobreno utočište dobila odobrenje za zasnivanje radnog odnosa.

II.2.3 Zakon o upravljanju migracijama

Tek 16. novembra 2013. godine, kada je na snagu stupio **Zakon o upravljanju migracijama**⁶⁶, određen je državni organ koji ima obavezu da pruža podršku strancima kojima je priznato pravo na utočište u pristupu tržištu rada. Član 10 tog zakona predviđa da **Komesarijat za izbeglice i migracije**⁶⁷ obavlja poslove koji se odnose na utvrđivanje, predlaganje i preduzimanje mera za integraciju lica kojima je priznato **pravo na utočište**. Dalje, u članu 16 ZUM je propisano da način uključivanja u društveni, kulturni i privredni život osoba kojima je priznato pravo na utočište uređuje Vlada, na predlog KIRS. U članu 21 istog zakona stoji da će propisi za sprovođenje tog zakona biti doneti u roku od 12 meseci od dana stupanja na

snagu. Dakle, podzakonski propis koji reguliše pitanje integracije izbeglica trebalo je da se donese do novembra 2014. godine.

Tumačenjem navedene odredbe ZUM, moguće je izvući sledeće zaključke. KIRS je određen kao „**specijalizovana služba**“ koja treba da pruži podršku osobama koje su dobile utočište u Srbiji da pristupe tržištu rada. Navedena podrška treba da se pruža na način i pod uslovima koji su uređeni podzakonskim propisom koji je, na predlog KIRS, Vlada trebalo da usvoji najkasnije do novembra 2014. godine. ZUM ni u jednoj odredbi ne pominje osobe kojima je priznata supsidijarna zaštita ili koje uživaju status tražioca azila. Samim tim, pravo na rad je i dalje u tom periodu bilo uskraćeno tim kategorijama osoba.

Bez obzira na pozitivne odredbe ZUS, jasno je da je strancu kome je priznato pravo na utočište bilo nemoguće da aplicira za odobrenje za zasnivanje radnog odnosa jer nije govorio jezik, niti je do kraja 2013. godine postojao nadležni organ koji bi mu mogao pružiti podršku u tom procesu. Međutim, i kada je uspostavljena nadležnost KIRS, nije postojao podzakonski propis kojim bi se preciznije uredili način i postupak podrške u pristupu tržištu rada. Još jednom, taj podzakonski propis je morao biti usvojen najkasnije u novembru 2014. godine.

⁶⁶ Službeni glasnik RS, br. 107/2012, dostupno na: <https://bit.ly/3l998Rg>, u daljem tekstu: ZUM.

⁶⁷ U daljem tekstu: KIRS.

II.2.4 Zakon o zapošljavanju stranaca

Pozitivna zakonodavna promena u pogledu prava na rad osoba koje su u potrebi za međunarodnom zaštitom dogodila se **3. decembra 2014. godine**, kada je na snagu stupio ZZS. Taj zakon je pravo na rad formalno priznao i osobama kojima je odobrena supsidijarna zaštita, kao i osobama koje su podnele zahtev za azil. To je ujedno značilo i da je ZZS bio u koliziji sa ZoA i ZUS jer je širem krugu stranaca priznao pravo na rad.

Pravo na rad po ZZS uslovljeno je dobijanjem **lične radne dozvole**, koja toj osobi omogućava slobodno zapošljavanje, samozapošljavanje i ostvarivanje prava za slučaj nezaposlenosti.⁶⁸ Lična radna dozvola omogućava strancu i da se upiše na evidenciju nezaposlenih. Osobe kojima je priznata supsidijarna zaštita i tražioci azila svrstani su u posebnu kategoriju stranaca⁶⁹, sa osobama kojima je odobrena privremena zaštita⁷⁰, kao i osobe kojima je dodeljen status žrtve trgovine ljudima.

ZZS predviđa da se lična radna dozvola izdaje na zahtev stranca, i to:

- ako ima status izbeglice (utočište) za period dok traje lična karta za lice kome je odobren azil, što u praksi znači pet godina;⁷¹
- ako uživa supsidijarnu zaštitu za period trajanja navedene zaštite, to jest mora se obnoviti na svakih godinu dana, na koliko se i preispituje sama zaštita;⁷²
- ako ima status tražioca azila, na period od šest meseci;⁷³
- ako uživa privremenu zaštitu, za period trajanja te zaštite.⁷⁴

68 ZZS, član 11.

69 Član 2, stav 1, tačka 9.

70 ZoA, član 36.

71 *Ibid.*, član 13, stav 2.

72 *Ibid.*, član 13, stav 6.

73 *Ibid.*, član 13, stav 3.

74 *Ibid.*, član 13, stav 4.

ZZS nije ipak popunio sve pravne praznine, to jest i dalje nije bilo predviđeno koja će specijalizovana institucija pružati podršku tražiocima azila i strancima koji uživaju supsidijarnu zaštitu, niti je usvojen podzakonski propis koji bi precizirao uslove i način pod kojima će ta podrška biti pružena. Prema tome, podrška je i dalje formalno-pravno bila zajamčena osobama koje su dobile utočište, a shodno ZoA i ZUM, ali takođe bez podzakonskog propisa koji reguliše postupak i način pružanja podrške.

Kada je reč o efektima ZZS, važno je istaći da su se njihovi začeci mogli videti tek tokom 2015. godine. Naime, prva lična radna dozvola izdata je tek 2015. godine⁷⁵, i to državljaninu Tunisa kome je Kancelarija za azil dodelila⁷⁶ utočište u maju 2014. godine.⁷⁷

To je ujedno i jedina lična radna dozvola koja je izdata tokom 2015. godine. Prema tome, pravo na pristup tržištu rada prvi put je u praksi omogućeno 2015. godine, i to samo jednoj osobi. Ostale izbeglice i tražioci azila to pravo su postepeno počeli da uživaju tek od 2016. godine nadalje.

II.2.4.1 Posledice neadekvatnog pravnog okvira u prvim godinama sistema azila

Posledice neadekvatnog pravnog okvira koji reguliše integraciju izbeglica, pa samim tim i pristup tržištu rada, a za prvih šest godina sistema azila, slikovito se mogu predstaviti analizom statističkog prikaza prakse KZA za period 2008–2014.

Tabela tražilaca azila i osoba kojima je odobren azil u periodu 2008–2014.

Godina	Zahtevi	Utočište (odluke)	Utočište (osobe)	SZ ⁷⁸ (odluke)	SZ (osobe)	Obustava postupka
2008.	N/A	0	0	0	0	N/A
2009.	181	0	0	4	4	208 (234)
2010.	215	0	0	1	1	315 (370)
2011.	248	0	0	0	0	152 (197)
2012.	336	3	3	0	0	240 (363)
2013.	153	1	2	2	2	139 (176)
2014.	388	1	1	3	3	307 (323)
Ukupno	1.521	5	6	10	10	1.361 (1.663)⁷⁹

⁷⁵ Podatak dobijen 29. oktobra 2020. godine od Nacionalne službe za zapošljavanje, odgovorom na zahtev za pristup informacijama od javnog značaja.

⁷⁶ U daljem tekstu: KZA.

⁷⁷ Rešenje KZA br. 26-2429/13.

⁷⁸ Supsidijarna zaštita.

⁷⁹ Broj osoba na koje se odluke odnose.

Ako se pažljivo pogleda tabela koja oslikava praksu KZA u prvih šest godina, može se videti da je ukupno 1.521 stranac podneo zahtev za azil. Od tog broja, KZA je donela samo 15 odluka kojima se priznaje pravo na azil za 16 osoba. Od tih 16 osoba, njih 6 je dobilo utočište, dok je preostalih 10 dobilo supsidijarnu zaštitu. Takođe, KZA je u istom periodu donela 1.361 odluku o obustavljanju postupka⁸⁰ u odnosu na 1.663 tražioca azila.⁸¹ Dakle, gotovo svi tražioci azila napustili su Srbiju i jasno je da je jedan od osnovnih razloga ležao u činjenici da nije postojala nikakva mogućnost integracije u srpsko društvo, i to uz adekvatnu podršku, uključujući i pristup tržištu rada.

Od šest osoba koje su u prvih šest godina srpskog sistema azila dobile utočište, dvojica državljana Turske⁸² su napustila Srbiju, kao i jedan državljanin Egipta.⁸³ Već pomenuti državljanin Tunisa i dalje živi u Srbiji, dok za državljane Libije (brat i sestra)⁸⁴, koji su takođe dobili utočište, nije poznato da li i dalje borave u Srbiji.⁸⁵ Međutim, važno je napomenuti da su u pitanju osobe koje su sur place izbeglice i koje su u Srbiji boravile pre nastupanja razloga za dobijanje međunarodne zaštite (od 2009. godine). Jedna osoba je u Beogradu studirala medicinu, dok je druga radila u ambasadi. Prema tome, jasno je da su u tom periodu sami dostigli određeni nivo integracije u srpsko društvo, te su određenim sredstvima za život mogli da kompenzuju nedostatak podrške sistema u pristupu tržištu rada, ali i drugim sferama života.

Kada je reč o osobama koje su dobile supsidijarnu zaštitu, od njih 10 se sa sigurnošću može reći da su državljani Etiopije (3) napustili zemlju⁸⁶, dok su drža-

80 Zato što su tražioci azila napustili Srbiju.

81 Broj osoba u odnosu na koje je doneta odluka o obustavljanju postupka je veći od broja podnetih zahteva za navedeni period jer obuhvata i tražioce azila iz 2008. godine, za koju statistički podaci nisu dostupni.

82 Rešenje KZA br. 26-1280/13 od 25. decembra 2014. godine.

83 Rešenje KZA br. 26-17/12 od 6. decembra 2012. godine.

84 Rešenja KZA br. 26-2324/11 i 26-2326/11 od 19. i 20. decembra 2012. godine.

85 Autor ovog izveštaja je 2019. godine bio u kontaktu s navedenim osobama.

86 Rešenja KZA br. 26-754, 754, 755/08 od 11. marta 2009. godine.

vljanin Iraka⁸⁷ koji je prvi dobio azil u Srbiji i državljani Somalije⁸⁸ i dalje tu. Oni žive u Centru za azil u Banji Koviljači i obojica su imala iskustvo života i rada u Srbiji pre dobijanja međunarodne zaštite. Državljanin Somalije je od 1984. godine živeo u Srbiji i dobro poznaje jezik i običaje, dok je državljani Iraka više puta boravio u Srbiji, gde mu i dalje živi brat. Isto je i s trojicom državljana Sirije koji su u Srbiji živeli, radili i zasnovali porodicu godinama pre izbijanja sukoba u Siriji.⁸⁹ Dakle, reč je o osobama koje tečno govore srpski jezik, koje imaju jake porodične veze sa Srbijom i praktično su integrisane u srpsko društvo. Nije poznato da li su preostala dvojica državljana Sirije koja su dobila supsidijarnu zaštitu 2014. godine i dalje u Srbiji.⁹⁰

Dakle, u prvih šest godina sistema azila u Srbiji, ukupno šest osoba je dobilo utočište i samim tim pravo na rad, to jest pravo na dobijanje lične radne dozvole. Od njih šest, samo je njih troje ostalo u Srbiji, a radne dozvole su dobili tek od 2015. godine nadalje. Od osoba koje su dobile supsidijarnu zaštitu, ostali su samo oni koji su imali jake veze sa Srbijom i mogućnost da uživaju podršku porodice i žive van centra za azil. Jedan od osnovnih uzroka za takav negativan bilans leži u činjenici da je izbeglicama i tražiocima azila u potpunosti bila uskraćena podrška u integraciji, pa samim

tim i podrška u pristupu tržištu rada. Tu činjenicu konstatovao je 2014. godine i Komitet za ekonomska, socijalna i kulturna prava.⁹¹

II.2.4.2 Pristup tržištu rada za tražioce azila u skladu sa ZZS

Iako je ZZS predvideo tražioce azila kao kategoriju koja ima pravo na rad, uslovi pod kojima im se može izdati lična radna dozvola izuzetno su nepovoljni i mogu imati jak odvraćajući efekat na želju stranca da Srbiju percipira kao zemlju destinacije gde može uživati sva prava koja predviđa Konvencija o statusu izbeglica, pa tako i pravo na rad. Naime, ZZS predviđa da se osobi koja traži azil lična radna dozvola može izdati *devet meseci nakon podnošenja zahteva za azil*, ako odluka o tom zahtevu nije doneta bez njegove krivice i za period od šest meseci uz mogućnost produženja, dok traje status lica koje traži azil.⁹² To zakonsko rešenje je problematično iz više formalnih i praktičnih razloga.

Pre svega, period od devet meseci je neopravdano dug i tražioce azila stavlja u položaj u kome su osuđeni na dokolicu u centrima za azil i prihvani centrima, bez mogućnosti da pokušaju da ostvare prihode i da pomoću njih pronadu smeštaj van ustanova kolektivnog tipa. To stanovište zastupa i Komitet za ekonomska, socijalna i kulturna prava,

87 Rešenje KZA br. 26-766/08 od 4. februara 2009. godine.

88 Rešenje Komisije za azil br. AŽ-25/09 od 23. aprila 2010. godine.

89 Rešenje KZA br. 26-1433/12 od 13. juna 2013. godine, 26-1451/12 od 5. jula 2013. godine i 26-1445/14 od 14. avgusta 2014. godine.

90 Rešenja KZA br. 26-1762/13 i 26-304/13 od 23. maja 2014. godine.

91 CESCR, *Concluding observations on the second periodic report of Serbia**, 10 July 2014, E/C.12/SRB/CO/2, dostupno na: <https://bit.ly/2UFZRVm>.

92 ZZAS, član 13, stav 3.

koji je istovetna zakonska rešenja u Zakonu o azilu Slovačke⁹³ kritikovao kao rešenja koja su u koliziji sa članom 7 Pakta.⁹⁴ Kako je treći periodični pregled ispunjenosti obaveza iz PESKP predviđen za 2021. godinu, razumno je pretpostaviti da će istovetna preporuka biti upućena i Srbiji ukoliko ne dođe do izmena navedenog člana.⁹⁵ Međutim, pored činjenice da je period od devet meseci previše dug, postoji čitav niz drugih formalnih i praktičnih problema.

ZoAPZ predviđa da stranac stiče status tražioca azila tek kada podnese zahtev za azil ovlašćenom službeniku KZA na propisanom obrascu, i to najkasnije u roku od 15 dana od dana registracije⁹⁶, to jest od dobijanja potvrde o registraciji namere da se podnese zahtev za azil.⁹⁷ Ako ovlašćeni službenik KZA ne omogući strancu kome je izdata potvrda da podnese zahtev za azil u navedenom roku, stranac može sam to da učini u roku od osam dana. Postupak azila se smatra pokrenutim dostavljanjem obrasca zahteva za azil KZA, i to je praktično i trenutak kada stranac stiče status tražioca azila⁹⁸ i kada rok od devet meseci za dobijanje lične radne dozvole počinje da teče. Prostom matematikom, i s obzirom samo na navedene odredbe, tražilac azila u Srbiji bi ličnu radnu dozvolu mogao da dobije najranije za devet meseci, a najkasnije nakon devet meseci i dvadeset tri dana. Međutim, treba imati na umu i da okolnosti koje vladaju u Srbiji ovaj rok u praksi čine znatno dužim iz sledećih razloga:

- 1. Stranci obično nisu u mogućnosti da samostalno popune zahtev za azil i asistencija OCD koje pružaju besplatnu pravnu pomoć uglavnom je nužna. Međutim, broj pravnika koji u OCD radi na tim pitanjima nije veći od 10, dok u Srbiji postoji

93 Slovakia: Act 480/2002, on Asylum and Amendment of Some Acts, 1 January 2003, dostupno na: <https://bit.ly/3fdDZtD>, Section 22 (6).

94 CESCR, *Concluding observations on the third periodic report of Slovakia***, 14 November 2019, E/C.12/SVK/CO/3*, dostupno na: <https://bit.ly/32TR1aM>, par. 20 i 21.

95 Vidi više na: <https://bit.ly/2KxkYr4>.

96 ZoAPZ, član 36, stav 1.

97 U daljem tekstu: potvrda o registraciji.

98 ZoAPZ, član 2, stav 1, tačka 4.

5 centara za azil i 13 prihvatnih centara.⁹⁹ Postojeći kapaciteti OCD jednostavno nisu dovoljni da svi stranci koji razmatraju da ostanu u Srbiju i zatraže azil dobiju blagovremenu i profesionalnu pomoć koja bi ubrzala njihov pristup postupku azila i samim tim pristup tržištu rada.

2. U praksi je najčešći slučaj da KZA insistira da lično uzme zahteve za azil¹⁰⁰, što znači da od izdavanja potvrde o registraciji do podnošenja zahteva može da prođe i po nekoliko meseci, pogotovo kada je reč o centrima za azil koji su udaljeniji od Beograda, poput onih u Tutinu i Sjenici. Takvu praksu su u najvećem broju slučajeva prihvatili i OCD i, prema nekim izveštajima, vreme koje protekne između registracije i podnošenja zahteva za azil jeste između tri i četiri meseca.¹⁰¹

3. Osobe koje žele da podnesu zahtev za azil a borave u prihvatnim centrima u dodatno su nepovoljnom položaju jer moraju i da po nekoliko nedelja čekaju da budu premeštene u neki od centara za azil, gde bi im KZA omogućila podnošenje zahteva za azil.¹⁰²

4. Predugačak rok za podnošenje zahteva za odobrenje lične radne dozvole obeshrabruje veliki broj stranaca kojima je izdata potvrda o registraciji da podnesu zahtev za azil i u značajnom broju slučajeva dešava se da u centrima za azil ili prihvatnim centrima borave i po nekoliko nedelja ili meseci pre nego što, zbog nemogućnosti napuštanja Srbije, odluče da podnesu zahtev za azil ili da odu u nadležnu policijsku upravu i dobiju potvrdu o registraciji.

Zbog svega navedenog, jasno je da osoba koja želi da traži međunarodnu zaštitu u Srbiji i u formalnom i u praktičnom smislu ima probleme da ostvari preduslov za pristup tržištu rada, to jest da dobije ličnu radnu dozvolu. Uzimajući u obzir i postojeće odredbe ZZS, ali i trenutno stanje stvari u praksi, sa sigurnošću se može reći da vreme koje je tražiocu azila potrebno samo da bi dobio ličnu radnu dozvolu nije kraće od jedne godine. Takvo stanje stvari izuzetno obeshrabruje tražioce azila u nameri da ostanu u Srbiji do kraja prvostepenog postupka azila. Neadekvatan pristup tržištu rada za tražioce azila, bez ikakve sumnje, treba smatrati jednim od glavnih razloga za to što najveći broj tražilaca azila odluči da napusti Srbiju tokom postupka azila. I zaista, od 1. januara 2015. godine do 31. oktobra 2020. godine, od 1.521 osobe koja je podnela zahtev za azil, njih 99% je napustilo Srbiju.¹⁰³

99 Nikola Kovačević, *Country Report: Serbia*, 2019 Update, ECRE, Brussels 2020, dostupno na: <http://bit.ly/2nDlw1M>, str. 45–46, u daljem tekstu: Serbia 2019 Update.

100 *Ibid.*, str. 32.

101 *Ibid.*, str. 71.

102 *Ibid.*

103 Zvanični podaci kancelarije UNHCR u Srbiji.

Godina	Zahtevi	Obustava postupka
2015.	N/A	451 (564)
2016.	181	267 (491)
2017.	215	112 (159)
2018.	248	128 (178)
2019.	336	133 (162)
2020.	153	80 (109)
Ukupno	1.521	1.171 (1.663)

II.2.4.3 Postupak za izdavanje lične radne dozvole

Pravilnikom o dozvolama za rad¹⁰⁴ bliže je regulisan način izdavanja i produženja, kao i način dokazivanja ispunjenosti uslova i potrebni dokazi za izdavanje, odnosno produženje lične radne dozvole.¹⁰⁵ Osobe kojima je priznato pravo na utočište ili supsidijarnu zaštitu, kao i tražioci azila, zahtev za izdavanje, odnosno produženje lične radne dozvole podnose nadležnoj jedinici NSZ na čijoj teritoriji borave. Oni su takođe dužni da, uz navedeni zahtev, podnesu putnu ispravu ili ličnu kartu¹⁰⁶, koju često nemaju¹⁰⁷, kao i akt o priznavanju statusa izbeglice ili akt kojim se dokazuje da stranac pripada posebnoj kategoriji stranca.¹⁰⁸ Pored toga, potrebno je i priložiti dokaz o plaćenju administrativnoj taksi.¹⁰⁹

U prevodu, osoba koja je dobila utočište ili supsidijarnu zaštitu dužna je da, uz zahtev za izdavanje lične radne dozvole, priloži: 1) overenu kopiju lične karte; 2) overenu kopiju rešenja kojim se usvaja zahtev za azil; 3) dokaz o plaćenju administrativnoj taksi. Kada je reč o tražiocu azila, on je dužan da umesto odluke priloži overenu kopiju zahteva za azil. Prema nekim stavovima,

¹⁰⁴ Službeni glasnik RS, br. 63/18, 56/19, dostupno na: <https://bit.ly/339LeOC>, u daljem tekstu: PDR.

¹⁰⁵ PDR, član 1.

¹⁰⁶ PDR, član 3, stav 2, tačka 1.

¹⁰⁷ I što se u praksi prihvatilo kao uobičajena stvar za izbeglice i tražioce azila.

¹⁰⁸ PDR, član 3, stav 3.

¹⁰⁹ *Ibid.*, član 3, stav 2, tačka 3.

prilozi koji se moraju podneti uz zahtev za izdavanje lične radne dozvole suvišni su i predstavljaju opterećenje za izbeglice i tražioce azila, i čine celokupan postupak neekonomičnim iz ugla upravnog načela ekonomičnosti i delotvornosti.¹¹⁰

ZUP predviđa da je nadležni organ dužan da strankama omogućiti da uspešno i celovito ostvare i zaštite prava i pravne interese i da se sam postupak mora voditi bez odugovlačenja i uz što manje troškova po stranku i drugog učesnika u postupku.¹¹¹ Naravno, nužno je da se izvedu svi dokazi potrebni za pravilno i potpuno utvrđivanje činjeničnog stanja, ali je i nužno da organ postupka po službenoj dužnosti, a u skladu sa zakonom, vrši uvid u podatke o činjenicama neophodnim za odlučivanje o kojima se vodi službena evidencija, da ih pribavlja i obrađuje.¹¹² Shodno tome, organ može od stranke da zahteva samo one podatke koji su neophodni za njenu identifikaciju i dokumente koji potvrđuju činjenice o kojima se ne vodi službena evidencija.¹¹³ Prema rečima jednog od sagovornika Inicijative A 11, lična karta koju izdaje MUP predstavlja dovoljan dokaz o statusu osobe i postavlja se pitanje zbog čega PDR obavezuje stranca da podnese i overenu kopiju rešenja kojim se usvaja zahtev za azil ili potvrda o statusu tražioca azila.¹¹⁴

Dodatno, sporno je i pitanje koje se odnosi na obavezu prilaganja overene kopije lične karte jer stranci obično lično podnose zahtev. ZUP propisuje da se podnošenje isprava može vršiti u običnom prepisu, a da ovlašćeno službeno lice uvek može zahtevati original isprave na uvid, te da, ukoliko je prepis veran originalu, o tome sastavlja službenu belešku.¹¹⁵

Pored same procedure za izdavanje lične radne dozvole, vrlo sporan je i iznos koji izbeglice i tražioce azila moraju da izdvoje kako bi im se izdala lična radna dozvola. U pitanju je iznos od 13.970 dinara¹¹⁶, na koji kao trošak treba dodati i iznos od 320 dinara.¹¹⁷ Dakle, ukupno 14.290 dinara ili nešto više od 120 evra. ZUP predviđa mogućnost oslobađanja od plaćanja troškova u celini ili delimično, i to samo ako stranac ne može da snosi troškove bez štete po svoje nužno izdržavanje ili

turiran intervju s Bogdanom Krasićem, ekspertom za integraciju izbeglica i tražilaca azila, u daljem tekstu: Intervju Bogdan Krasić.

115 ZUP, član 121, stav 4.

116 Zakon o republičkim javnim taksa-
ma, *Službeni glasnik RS*, br. 43/2003, 51/2003, 61/2005, 5/2009 (čl. 29 nije u prečišćenom tekstu), 54/2009 (čl. 18 i 19 nisu u prečišćenom tekstu), 50/2011 (čl. 70, 71, 72 i 73 nisu u prečišćenom tekstu), 93/2012, 65/2013 – drugi zakon, 83/2015 (čl. 24 i 25 nisu u prečišćenom tekstu), 112/2015, 113/2017 (čl. 77 i 78 nisu u prečišćenom tekstu), 3/2018 – ispravka, 86/2019 (čl. 70 nije u prečišćenom tekstu) i 90/2019 – ispravka: vidi: Usklađene dinarske iznose iz Tarife republičkih administrativnih taksi – 53/2004, 42/2005, 101/2005, 42/2006, 47/2007, 54/2008, 35/2010, 70/2011, 55/2012, 47/2013, 57/2014, 45/2015, 50/2016, 61/2017, 50/2018, 95/2018, 38/2019 i 98/2020, dostupno na: <https://bit.ly/3kXBe0P>, Tarifni broj 205, u daljem tekstu: ZRAT.

117 ZRAT, Tarifni broj 1.

110 Zakon o opštem upravnom postupku, *Službeni glasnik RS*, br. 18/2016 i 95/2018 – autentično tumačenje, dostupno na: <http://bit.ly/2NTqGCF>, član 9, u daljem tekstu: ZUP.

111 *Ibid.*

112 *Ibid.*

113 *Ibid.*

114 U procesu sačinjavanja ove analize, 15. oktobra 2020. godine obavljen je i polustruk-

nužno izdržavanje svoje porodice ili ako je to predviđeno potvrđenim međunarodnim ugovorom.¹¹⁸ Ta privilegija obično je bila na raspolaganju strancima koji su boravili u centrima za azil ili prihvatnim centrima, ali ne i izbeglicama i tražiocima azila koji borave na privatnoj adresi.¹¹⁹

II.2.5 Uredba o načinu uključivanja u društveni, kulturni i privredni život lica kojima je priznato pravo na utočište

Kao što je već navedeno, član 16 ZUM predviđa da način sprovođenja integracije osoba kojima je priznato utočište uređuje Vlada na predlog KIRS, kao i da je podzakonski propis koji reguliše način sprovođenja integracije morao biti donet do novembra 2014. godine. Međutim, podzakonski propis koji je regulisao način na koji KIRS sprovodi poslove integracije stupio je na snagu tek 24. decembra 2016. godine. Reč je o Uredbi o načinu uključivanja u društveni, kulturni i privredni život lica kojima je priznato pravo na utočište.¹²⁰ Drugim rečima, podrška osobama kojima je priznato utočište formalno je bila nepostojeća do decembra 2016. godine¹²¹, dok je institucionalna podrška u integraciji osobama koje su dobile supsidijarnu zaštitu ili koje su uživale status tražioca azila u potpunosti izostala. Ipak, Uredbom o integraciji iz 2016. godine, srpski sistem azila je prvi put dobio relativno precizne odredbe koje uređuju način na koji bi KIRS trebalo da pruža podršku izbeglicama prilikom uključivanja u društveni, kulturni i privredni život Srbije.¹²²

Ovom uredbom propisano je da KIRS, u odnosu na svaku osobu kojoj je odobreno utočište, kao i za članove njegove ili njene porodice, mora da izradi **individualni plan integracije** koji se ažurira na godinu dana.¹²³ U izradi plana integracije učestvuju nadležni centar za

118 ZUP, član 89.

119 Intervju Bogdan Krasić.

120 *Službeni glasnik RS*, 101/2016, dostupno na: <https://bit.ly/3eFmv9k>, u daljem tekstu: Uredba o integraciji I.

121 Uredba o integraciji I, član 1.

122 *Ibid.*

123 *Ibid.*, član 9, stavovi 1–4.

socijalni rad, obrazovna ustanova, NSZ, zdravstvena ustanova i, ukoliko je potrebno, a s obzirom na lična svojstva lica kojem je priznato pravo na utočište, i drugi organi i organi jedinice lokalne samouprave na kojoj se nalaze lica kojima je priznato pravo na utočište.¹²⁴ Prilikom izrade plana integracije, KIRS mogu pomagati udruženja koja imaju iskustva u pružanju pravne i psihosocijalne pomoći¹²⁵ različitim kategorijama migranata.¹²⁶

U periodu od 2015. godine, zaključno sa avgustom 2020. godine, planovi integracije izrađivani su u dva navrata. Jednom 2017. godine i jednom 2019. godine.¹²⁷ Međutim, ostaje nejasno da li je sprovedeno adekvatno praćenje njihove primene. Tokom 2019. godine, KIRS je odredio osobu koja je zadužena isključivo za poslove integracije izbeglica i koja usko sarađuje sa UNHCR u individualnoj komunikaciji sa izbeglicama. Ipak, uvid u navedene planove nije bio moguć jer je KIRS odbio da, na zahtev Inicijative A 11, dostavi njihove anonimizovane kopije.¹²⁸

KIRS je u obavezi da redovno prati sprovođenje plana integracije.¹²⁹ Plan integracije sadrži informacije značajne za odlučivanje o vidu pomoći

koju treba obezbediti licu kojem je priznato pravo na utočište, kao što su informacije o polu, godinama starosti, nivou obrazovanja, porodičnom statusu, zanimanju, radnom iskustvu i druge informacije važne za predlaganje odgovarajućih aktivnosti, kao i predlog vrste i obima pomoći koju treba obezbediti.¹³⁰

Kada je reč o pravu na rad, važno je istaći da se integracija u tom segmentu sprovodi tako što KIRS osobi koja je dobila utočište treba da:

1. pruži potpune i pravovremene informacije o pravima, mogućnostima i obavezama;¹³¹
2. obezbedi učenje srpskog jezika, istorije, kulture i ustavnog poretka¹³² i
3. pomogne pri uključivanju na tržište rada, a saglasno s planom integracije.¹³³

Potpuno i pravovremeno informisanje osoba kojima je priznato pravo na utočište o njihovim pravima, mogućnostima i obavezama trebalo bi da se obezbedi informativnim materijalom u štampanom ili u elektronskom obliku i na jeziku koji lice kojem je priznato pravo na utočište razume.¹³⁴ Taj materijal trebalo bi da pripremi KIRS u saradnji s nadležnim ministarstvima i institucijama¹³⁵ i on bi trebalo da sadrži relevantne informacije o pravima, dužnostima, mogućnostima zapošljavanja, obrazovanja,

124 *Ibid.*, član 9, stav 9.

125 KIRS raspisuje javni poziv za izbor udruženja koja mogu pomagati u izradi plana integracije, a na osnovu kriterijuma koje utvrđuje komesar, uz saglasnost KZA i Kancelarije za saradnju sa civilnim društvom (Uredba o integraciji I, član 9, stav 10 i stav 11).

126 Uredba o integraciji I, član 9, stav 10.

127 Intervju Bogdan Krasić.

128 Odgovor na zahtev za pristup informacijama od javnog značaja br. 019-4357/1-2020 od 30. oktobra 2020. godine.

129 *Ibid.*, član 9, stav 7.

130 *Ibid.*, član 9, stav 5.

131 Uredba o integraciji I, član 2, stav 1, tačka 1.

132 *Ibid.*, tačka 2 i tačka 3.

133 *Ibid.*, tačka 6.

134 *Ibid.*, član 3, stav 1.

135 *Ibid.*, član 3, stav 3.

ličnog usavršavanja, o postojećim programima i projektima namenjenim za uključivanje u društveni, kulturni i privredni život.¹³⁶ Međutim, KIRS nikada nije sproveo navedenu odredbu Uredbe o integraciji I u delo, i informativne liflete razvijale su uglavnom OCD.¹³⁷ Zapravo, KIRS nikada nije uspeo da dođe do svih osoba koje su dobile azil u Srbiji, a koje su i dalje prisutne, što se može dovesti u vezu i s nedostatkom komunikacije sa KZA.¹³⁸ Drugim rečima, i dalje se sa sigurnošću ne može ustanoviti koliko je stranaca koji su dobili azil u Srbiji i dalje prisutno.¹³⁹

Za razliku od neispunjavanja obaveze dizajniranja i distribucije informativnog materijala, KIRS je 2018. godine otpočeo sa organizovanjem časova učenja srpskog jezika za osobe kojima je odobren azil, shodno članu 4 Uredbe o integraciji I. Isto je i s dva seta kurseva o srpskoj kulturi, istoriji i ustavnom uređenju, koja su se održala dva puta tokom 2019. godine¹⁴⁰ i koja je osmislio i sproveo Beogradski centar za ljudska prava.¹⁴¹

Za ovu analizu je relevantno da je Uredba o integraciji I detaljno predvidela da KIRS, u saradnji sa NSZ, treba da obavlja poslove:

1. pomoći u pribavljanju neophodnih dokumenata potrebnih za prijavljivanje na evidenciju NSZ i agencija za zapošljavanje;
2. pomoći u započinjanju procedure priznavanja stranih školskih isprava;
3. obezbeđivanja uključivanja u dodatno obrazovanje i obuke u skladu s potrebama tržišta rada;
4. pomoći u uključivanju u mere aktivne politike zapošljavanja.¹⁴²

Nijedna od navedenih aktivnosti nikada nije sprovedena, niti je između KIRS i NSZ ikada potpisan bilo kakav memorandum o saradnji, niti je poznato da li je do

136 *Ibid.*, član 3, stav 2.

137 Intervju Bogdan Krasić.

138 *Ibid.*, a vidi i Aneks br. 4 uz ovu analizu.

139 Vidi Aneks br. 3 i Aneks br. 4 uz ovu analizu.

140 Uredba o integraciji I, član 5.

141 Beogradski centar za ljudska prava, Pravo na azil u Republici Srbiji 2019, dostupno na: <https://bit.ly/2M3AT0R>, str. 150 i 151.

142 *Ibid.*, član 7.

ikakve saradnje došlo i, ako jeste, koji je njen obim i kako se sprovodi. Prema tome, i krajem 2016. godine, podrška nadležnih državnih institucija izbeglicama u pristupu tržištu rada bila je praktično nepostojeća, i jedina podrška koja se pružala, iako skromna, dolazila je od OCD.

O tome svedoče i podaci o broju izdatih ličnih radnih dozvola u 2016. godini. Naime, u 2016. godini, NZS je izdala 13 ličnih radnih dozvola za osobe kojima je odobreno utočište i svega 4 lične radne dozvole za osobe kojima je ili odobrena supsidijarna zaštita ili su imale status tražioca azila.¹⁴³

II.2.6 Zakon o azilu i privremenoj zaštiti i Uredba o načinu uključivanja u društveni, kulturni i privredni život lica kojima je odobreno pravo na azil

ZoAPZ stupio je na snagu 3. aprila 2018. godine i, nakon tačno 10 godina, na eksplicitan način predvideo da se integracija i pomoć koju KIRS pruža u vezi s njom sprovode u odnosu na sve osobe kojima je odobren azil.¹⁴⁴ Drugim rečima, i osobama kojima je odobreno utočište i osobama kojima je odobrena supsidijarna zaštita. Konkretnije, na jasan način je ovoj kategoriji propisano pravo na pomoć u integraci-

ji.¹⁴⁵ Član 71 ZoAPZ predviđa da Srbija, u okviru svojih mogućnosti, obezbeđuje uslove za uključivanje osoba kojima je odobreno pravo na azil u društveni, kulturni i privredni život. Novi ZoAPZ priznao je i pravo na rad tražiocima azila¹⁴⁶, i to u skladu s propisima koji uređuju oblast zapošljavanja stranaca.¹⁴⁷ Prema tome, novim ZoAPZ pravo na rad priznato je i izbeglicama i osobama koje uživaju status tražioca azila. Međutim, i u ovom propisu izostavljeno je pravo tražioca azila na podršku u pristupu tržištu rada.

Novi ZoAPZ praćen je i adekvatnim izmenama Uredbe o integraciji I, koja je 26. jula 2018. godine stupila na snagu pod novim nazivom – Uredba o načinu uključivanja u društveni, kulturni i privredni život lica kojima je odobreno pravo na azil.¹⁴⁸ Novina koja je uvedena jeste i obaveza KZA da, usmeno i uručivanjem informativnog materijala koji sadrži obaveštenja o integraciji u Srbiji, uputi osobe koje su dobile azil na KIRS, kao i da KIRS blagovremeno obavesti o usvojenim zahtevima za azil.

Dakle, tek u julu 2018. godine je zaokružen pravni okvir kojim se detaljno predvidelo pravo na rad izbeglicama i tražiocima azila. Navedenim okvirom potvrđena je i uloga KIRS kao tela koje je zaduženo da obavlja poslove podrške izbeglicama u pristupu tržištu rada i detaljno je regulisan način na koji to treba da se uradi.¹⁴⁹ Tražioci azila i dalje for-

143 Podatak dobijen 29. oktobra 2020. godine od Nacionalne službe za zapošljavanje, kao odgovor na zahtev za pristup informacijama od javnog značaja.

144 ZoAPZ, član 23, stav 3.

145 *Ibid.*, član 59, stav 1, tačka 13.

146 *Ibid.*, član 48, stav 1, tačka 8.

147 *Ibid.*, član 57.

148 *Službeni glasnik RS*, br. 101/2016 i 56/2018, dostupno na: <https://bit.ly/2J5b3rW>, u daljem tekstu: Uredba o integraciji II.

149 *Ibid.*

malnopravno, ali i u praksi, nemaju institucionalnu podršku pristupu tržištu rada.

III. Ostvarivanje prava na rad izbeglica i tražilaca azila u praksi

III.1 Statistički prikaz odluka kojima je dodeljen azil u Republici Srbiji

U periodu od 1. aprila 2008. godine do 30. oktobra 2020. godine, organi nadležni za sprovođenje postupka azila doneli su ukupno 126 odluka kojima se priznaje pravo na azil za 180 osoba. Od toga, Kancelarija za azil donela je 123 odluke u odnosu na 176 osoba, a Komisija za azil 3 odluke u odnosu na 4 osobe. Upravni sud nikada nije doneo pozitivnu odluku u postupku azila.¹⁵⁰

Od navedenog broja, za 88 osoba je ustanovljeno da ispunjavaju uslove za priznavanje izbegličkog statusa u smislu člana 1 Konvencije o statusu izbeglica, to jest člana 27, stav 1, i člana 28 ZoA, to jest člana 24 ZoAP (ukupno 70 odluka). Dodatno, 92 osobe dobile su supsidijarnu zaštitu (ukupno 56 odluka)¹⁵¹ na osnovu člana 27, stav 1, tačka 1, i člana 28 ZoA, to jest člana 25 ZAPZ.

¹⁵⁰ Svi statistički podaci dobijeni su od kancelarije UNHCR u Beogradu.

¹⁵¹ Član 25 ZAPZ.

Zaštita je dodeljena u odnosu na državljane 24 zemlje: Avganistan, Bangladeš, Burundi, Egipat, Etiopija, Irak, Iran, Južni Sudan, Kamerun, Kazahstan, Kina, Kuba, Liban, Libija, Mali, Nigerija, Pakistan, Rusija, Sirija, Somalijska, Sudan, Tunis i Ukrajina.

Od ukupno 180 osoba koje su dobile azil, najmanje 44 je napustilo Srbiju, jedna osoba je preminula (Irak), dok je jedna osoba dobila status u skladu sa odredbama Zakona o strancima, i na osnovu porodičnih veza koje ima u Srbiji (Liban). Dakle, najviše 134 izbeglice su se u trenutku pisanja ove analize nalazile u Srbiji. Od navedene 134 izbeglice, njih 22 su deca koja još ne mogu da zasnuju radni odnos, dok su dve osobe usled zdravstvenog stanja u nemogućnosti da rade¹⁵², što ukupan broj radno nesposobnih dovodi do 24.

Prema tome, najviše 110 osoba kojima je priznato pravo na azil u Srbiji jeste na raspolaganju srpskom tržištu rada i podleže odredbama u kojima KIRS treba da im omogući „uključivanje u privredni život Srbije“. Od toga, njih 61 uživa međunarodnu zaštitu u vidu utočišta, dok njih 49 uživa supsidijarnu zaštitu.¹⁵³ Ipak, razumno je pretpostaviti da su i neke od tih osoba napustile Srbiju usled različitih okolnosti koje mogu biti ekonomske, ali i zbog činjenice da u Srbiji ne postoji prospekt natura-

lizacije¹⁵⁴ i dobijanja putne isprave.¹⁵⁵ Za potrebe ove analize, i zaključno sa 30. avgustom 2020. godine, bilo je moguće ustanoviti status, to jest prisustvo 53 radno sposobne osobe koje uživaju međunarodnu zaštitu u Srbiji.

III.2 Statistički prikaz izdatih ličnih radnih dozvola

Kada je reč o izdatim ličnim radnim dozvolama, NSZ u Beogradu je 2015. godine izdala samo jednu, i to za osobu kojoj je odobreno utočište. Naredne godine izdato je 13 radnih dozvola za osobe kojima je priznato pravo na utočište i 4 lične radne dozvole za osobe koje pripadaju posebnoj kategoriji stranca. U 2017. godini je zabeležen porast – izdato je 16 radnih dozvola za osobe kojima je odobreno utočište i 51 radna dozvola za osobe iz posebne kategorije stranaca. Potom, 2018. godine, 7 (utočište) i 66 (PKS); 2019. 14 (utočište) i 136 (PKS), i do 31. oktobra 2020. godine 3 (utočište) i 117 (PKS).

¹⁵² Državljanin Nigerije (rešenje KZA br. 26-4370/15 od 27. 12. 2017. godine) i državljaniin Bangladeša (rešenje KZA br. 26-5044/15 od 25. 12. 2017) koji borave u Specijalnoj bolnici „Dr Borivoje Gnjatić“ u Slankamenu.

¹⁵³ Precizne statističke podatke vidi u Aneksu br. 1 uz ovu analizu.

¹⁵⁴
¹⁵⁵

Serbia 2019 Update, str. 83–86.
Ibid., str. 85–86.

Kada je reč o NSZ u Valjevu, od 1. januara 2018. godine do 31. oktobra 2020. godine izdato je ukupno 1 lična radna dozvola za osobu kojoj je odobreno utočište i 40 ličnih radnih dozvola za osobe iz posebne kategorije stranaca.

Na kraju, NZSZ u Loznici je od 1. januara 2018. godine do 31. oktobra 2020. godine izdala 56 ličnih radnih dozvola za osobe iz posebne kategorije stranaca. Možemo pretpostaviti da je izdato još po nekoliko ličnih radnih dozvola u drugim gradovima, poput Novog Pazara¹⁵⁶, Vranja i Novog Sada, ali je isto tako jasno da najveći broj tražilaca azila i izbeglica boravi u Beogradu, u Centru za azil u Krnjači ili na privatnoj adresi, ili u centrima za azil u Banji Koviljači i Bogovađi.¹⁵⁷

Dakle, ukupan broj ličnih radnih dozvola za osobe kojima je odobreno utočište u periodu od 1. januara 2015. godine do 31. oktobra 2020. godine jeste 55, dok je za osobe iz posebne kategorije stranaca izdato 470 ličnih radnih dozvola. Ličnih radnih dozvola ukupno je 525 i još ne više od nekoliko koje su mogle biti izdate u drugim gradovima.

Od 1. januara 2015. godine do 31. oktobra 2020. godine, 55 osoba kojima je odobren izbeglički status dobilo je ličnu radnu dozvolu.

U istom periodu, izdato je ukupno 470 ličnih radnih dozvola osobama koje pripadaju posebnoj kategoriji stranca, s tim što se iz podataka dobijenih od NSZ ne može sa sigurnošću zaključiti ko od navedenih osoba ima supsidijarnu zaštitu, ko ima status tražioca azila, a ko status žrtve trgovine ljudima, ali i ko je još uvek prisutan u Srbiji, a ko ne. S obzirom na nacionalnost, najviše ličnih radnih dozvola izdato je državljanima Irana (151), a slede: Avganistan (52), Pakistan (49), Burundi (36), Sirija (33), Irak (26), Kuba (20), Nigerija (17), Libija (12), Somalija (11), Ukrajina (7), Palestina (7), Turska (5), Senegal (5), Tunis (5), Kongo (5), Rusija (4), Gana (4), Kamerun (4), Zim-

¹⁵⁶ Koji je tek 2020. godine počeo sa izdavanjem ličnih radnih dozvola.

¹⁵⁷ Precizne statističke podatke vidi u Aneksu br. 2 uz ovu analizu.

babve (4), Sudan (3), Jemen (2), Alžir (2) i, po jedna, Severna Makedonija, Mali, Maroko, Kina, Gvineja i Bosna i Hercegovina.

Navedeni statistički podaci odnose se pre svega na područja nacionalnih službi za zapošljavanje na čijoj teritoriji je smešten najveći broj tražilaca azila. To je pre svega Beograd, gde veliki broj izbeglica i tražilaca azila boravi na privatnoj adresi, ali i u Centru za azil u Krnjači. Pored toga, podaci su prikupljeni i od NSZ Valjevo i NSZ Loznica, na čijim teritorijama su smešteni Centar za azil u Banji Koviljači i Centar za azil u Bogovađi. Možemo pretpostaviti da je broj izdatih ličnih radnih dozvola veći za nekoliko desetina, i da su NSZ u Vranju, Pirotu, Novom Pazaru i Novom Sadu izdale lične radne dozvole ljudima koji borave u prihvatnim centrima u kojima se ne sprovodi postupak azila, ali i potencijalnim izbeglicama i tražiocima azila koji su se nastanili van Beograda.

Najveći problem za ocenu uživanja prava na rad izbeglica i tražilaca azila jeste način na koji NSZ vodi evidencije. Naime, NSZ ne vodi evidenciju koliko je osoba kojima su izdate lične radne dozvole zaista i zasnovalo radni odnos. Ipak, možemo pretpostaviti i da su neki od njih u tome uspeli uz pomoć neke od organizacija civilnog društva, ali i da mnogi od njih nisu jer tražiocima azila nije pravno zagarantovana podrška u pristupu tržištu rada na institucionalnom nivou, dok je dosadašnja podrška izbeglicama koju u zapošljavanju treba da pruži KIRS izostala.

Takođe, sa sigurnošću se može reći da se broj izdatih ličnih radnih dozvola koji je dat po godinama nekada odnosi na ista lica. Naime, lične radne dozvole za tražioce azila moraju se obnavljati na šest meseci, a lične radne dozvole za osobe kojima je odobrena supsidijarna zaštita na svakih godinu dana. Takođe, razumno je pretpostaviti da je znatan broj osoba koje imaju status tražioca azila napustilo postupak azila i Srbiju, ali i da su neki od njih dobili utočište i prešli u kategoriju „izbeglice“. I, na kraju, među ovim osobama mogu se nalaziti i one kojima je priznat status žrtava trgovine ljudima. Dakle, broj osoba u odnosu na koje je izdato 470 ličnih radnih dozvola, a koje spadaju u kategorije koje su predmet ove analize (tražioci azila i osobe kojima je odobrena supsidijarna zaštita), daleko je manji.

III.3 Primena pozitivnog pravnog okvira

U više navrata istaknuto je da je od samog usvajanja, prvo same uredbe, a potom i njenih izmena, izostala adekvatna primena Uredbe o integraciji I. Najbolja ocena o primeni navedenih uredaba mogla bi se dati analizom individualnih planova integracije. Na osnovu uvida u navedene planove moglo bi se ustanoviti koliko je zaista osoba kojima je odobren azil trenutno u sistemu podrške KIRS, koliko ih je još ostalo u Srbiji, od čega se sastoji navedena podrška i u kojoj meri se primenjuje. Međutim, KIRS nije bio spreman da udovolji zahtevu za pristup informacijama od javnog značaja koji je Inicijativa A 11 uputila tražeći anonimizovane

kopije planova.¹⁵⁸ Stoga neposredna saznanja, koja bi bila praćena zaključcima o kvalitetu i efikasnosti sprovođenja individualnih planova integracije, nije bilo moguće steći na taj način. Ipak, kada je reč o pristupu tržištu rada osoba koje su radno sposobne, istraživanjem se došlo do sledećih podataka.

Od ukupno 110 osoba za koje se ne može isključiti da su i dalje u Srbiji i da uživaju međunarodnu zaštitu, za njih 55 se može reći da su, zaključno sa 31. oktobrom 2020. godine, bile u kontaktu sa UNHCR i njegovim partnerima. Prema tome, za 50% izbeglica bilo je moguće proveriti sledeće:

- da li poseduju ličnu radnu dozvolu;
- da li im je KIRS pružio podršku u dobijanju lične radne dozvole;
- ko je snosio troškove pribavljanja lične radne dozvole;
- da li su zaposlene ili nezaposlene;
- da li su im KIRS ili NSZ pružili podršku u zapošljavanju.

Na osnovu razgovora obavljenog sa ekspertom za integraciju, ali i na osnovu kontakata koje je autor ove analize neposredno ostvario sa izbeglicama¹⁵⁹, pravo na rad ove kategorije stranaca u praksi podrazumeva nekoliko različitih mogućnosti.

Pre svega, sa sigurnošću se može reći da je najveći broj izbeglica nezaposlen, u smislu da nemaju stalna prihodovanja koja ostvaruju na tržištu rada. Prema stanju zaključno sa 31. avgustom 2020. godine, za ukupno 24 izbeglice se sa sigurnošću može reći da su nezaposlene.¹⁶⁰ Neki od njih rade povremeno, pre svega

158 Odgovor na zahtev za pristup informacijama od javnog značaja br. 019-4357/1-2020 od 30. oktobra 2020. godine.

159 Autor ovog izveštaja je postupao kao pravni zastupnik u slučaju 25 osoba koje su obuhvaćene istraživanjem i s mnogima od njih je i dalje u kontaktu iako im podršku u integraciji pruža Beogradski centar za ljudska prava.

160 Autor ovog izveštaja ne isključuje da neke od navedenih osoba rade u zoni sive ekonomije, ali takav način prihodovanja se za potrebe ove analize ne smatra radnim angažovanjem u smislu ostvarivanja i zaštite prava na rad.

kao prevodioci, ali ni približno dovoljno kako bi mogli da ostvare egzistencijalni minimum. U tu kategoriju spada državljaniin Somalije koji je 2010. godine dobio azil u Srbiji.¹⁶¹ On povremeno obavlja poslove prevođenja za OCD, UNHCR ili KIRS, a pre nego što je dobio azil, u Srbiji je boravio od 1989. godine. Isto je i s državljaninom Kube koji je zasnovao porodicu u Srbiji,¹⁶² kao i s petočlanom libijskom porodicom u kojoj otac povremeno radi kao prevodilac.¹⁶³ Istu sudbinu dele i majka i dve ćerke koje, kao nezaposlene, žive isključivo od novčane podrške UNHCR.¹⁶⁴ Nezaposleno je i 5 državljanina Burundija¹⁶⁵, po 4 državljanina Sirije¹⁶⁶ i Avganistana¹⁶⁷ i po 2 državljanina Irana¹⁶⁸ i Kube.¹⁶⁹

Sledeća kategorija odnosi se na izbeglice koje raspolažu *sopstvenim sredstvima za izdržavanje*, koja su u nekim situacijama iskoristile i za

ulaganje u privatan posao, poput devetočlane libijske porodice¹⁷⁰, tročlane iranske porodice koja je otvorila ugostiteljski objekat¹⁷¹ i četvoročlane iračke porodice koja je nastavila da se bavi privatnim biznisom koji je imala i pre dobijanja međunarodne zaštite.¹⁷²

Naredna kategorija odnosi se na *izbeglice koje rade u ugostiteljstvu* (2 državljanina Irana¹⁷³ i po 1 državljanin Sudana¹⁷⁴ i Iraka¹⁷⁵), *hotelijerstvu* (3 državljanke Rusije)¹⁷⁶ i kao *prevodioci i kulturni medijatori za domaće ili međunarodne nevladine organizacije u Srbiji* (2 državljanina Avganistana)¹⁷⁷ ili čak za *domaće organe poput KIRS*.¹⁷⁸ Zanimljivi su i primeri državljanina Irana koji radi kao poštar¹⁷⁹ i državljanke Kameruna koja radi u kol-centru.¹⁸⁰

Zatim, postoje i izbeglice koje su *samozaposlene*, to jest koje prihode

161 Rešenje Komisije za azil br. AŽ-25/09 od 23. aprila 2010. godine.

162 Rešenje KZA br. 26-11/16 od 4. avgusta 2016. godine.

163 Rešenje KZA br. 26-812/16 od 29. septembra 2016. godine.

164 Rešenje KZA br. 26-222/15 od 3. jula 2018. godine.

165 Rešenja KZA br. 26-2434/16 od 20. septembra 2017. godine, 26-2328/19 od 24. februara 2020. godine i 26-1615/19 od 18. juna 2020. godine.

166 Rešenja KZA br. 26-176/18 od 15. marta 2019. godine, 26-1731/18 od 8. maja 2019. godine i 26-3638/15 od 16. septembra 2019. godine.

167 Rešenja KZA br. 26-1719/18 od 20. novembra 2019. godine, 26-1403/19 od 11. decembra 2019. godine, 26-1516/19 od 15. oktobra 2020. godine.

168 Rešenja KZA br. 26-2467/17 od 15. januara 2020. godine i 26-1435/18 od 16. juna 2020. godine.

169 Rešenje KZA br. 26-1260/18 od 13. marta 2019. godine.

170 Rešenje KZA br. 26-5489/15 od 20. oktobra 2017. godine.

171 Rešenje KZA br. 26-1395/18 od 5. februara 2019. godine.

172 Rešenje KZA br. 26-2047/17 od 21. marta 2019. godine.

173 Rešenja KZA br. 26-2554/17 od 19. jula 2018. godine i 26-1081/17 od 4. jula 2018. godine.

174 Rešenje KZA br. 26-5626/15 od 1. marta 2016. godine.

175 Rešenje KZA br. 26-2348/17 od 28. januara 2019. godine.

176 Rešenja KZA br. 26-1216/18, 26-1217/18 i 26-1218/18 od 12. februara 2019. godine.

177 Rešenja KZA br. 26-2643/17 od 30. januara 2019. godine i 26-787/19 od 29. maja 2019. godine.

178 Rešenja KZA br. 26-754, 754, 755/08 od 11. marta 2009. godine.

179 Rešenje KZA br. 26-1083/17 od 30. januara 2018. godine.

180 Rešenje KZA br. 26-536/16 od 30. decembra 2016. godine.

ostvaruju pružanjem različitih usluga, kao što su masaža¹⁸¹, moleraž¹⁸² i slično, kao i izbeglice koje su potpuno samostalno postigle visok stepen integracije kroz poslove koje su obavljale i ranije¹⁸³ ili poslove koje su započele tokom izbeglištva.¹⁸⁴

Za trojicu državljana Sirije koji su dobili azil u periodu 2013–2014. može se pretpostaviti da su i dalje u Srbiji jer su u pitanju *sur place* izbeglice koje su u Srbiji pre konflikta u Siriji zasnovale porodice ili studirale. Oni se ne nalaze na evidenciji UNHCR i ostaje nejasno da li im je KIRS pružio bilo kakvu podršku u pristupu tržištu rada¹⁸⁵ ili u integraciji generalno. Jake porodične veze ima i državljanka Iraka za koju autor Analize nije uspeo da ustanovi da li je aktivna na tržištu rada ili nije.¹⁸⁶

S obzirom na sve navedeno, jedini mogući zaključak u pogledu osoba koje uživaju međunarodnu zaštitu u Srbiji i njihovog pristupa tržištu rada jeste da je institucionalna podrška gotovo sasvim izostala. Drugim rečima, mera u kojoj će izbeglica uživati svoje pravo na rad u Srbiji uglavnom zavisi od podrške OCD, koja je takođe skromna i koja nije doprinela tome da pristup tržištu rada izbeglicama bude ostvaren u onoj meri u kojoj bi ti ljudi mogli da ostvare prihode dovoljne za ostvarivanje egzistencijalnog minimuma.

Važno je istaći da tražioci azila u potpunosti zavise od OCD, a nepovoljna zakonska rešenja u pogledu rokova i uslova za sticanje lične radne dozvole mogu doprineti tome da veliki broj njih napušta postupak azila i Srbiju pre okončanja postupka azila. Položaj tražilaca azila koji borave van Beograda daleko je teži zbog generalno loše ekonomske situacije u Srbiji, što, uvezano s problemom nepoznavanja jezika i nedostatka odgovarajućih kvalifikacija, pristup tržištu rada čini nemogućim. Na taj

181 Rešenje KZA br. 26-4096/15 od 9. decembra 2015. godine.

182 Rešenja KZA br. 26-26-1352/18 i 26-1351/18 od 14. januara 2019. godine.

183 Rešenje KZA br. 26-1342/14 od 28. aprila 2015. godine.

184 Rešenje KZA br. 26-2429/13 od 23. maja 2014. godine.

185 Rešenje KZA br. 26-1433/12 od 13. juna 2013. godine, 26-1451/12 od 5. jula 2013. godine i 26-1445/14 od 14. avgusta 2014. godine.

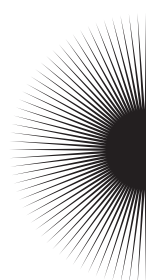
186 Rešenje KZA br. 26-1719/18 od 11. decembra 2019. godine.

način, stvara se rizik od „guranja“ izbeglica i tražilaca azila u neformalni sektor.

S druge strane, Zakon o pojednostavljenom radnom angažovanju na sezonskim poslovima u određenim delatnostima¹⁸⁷ u čl. 3 ostavlja mogućnost da se na strane državljane koji se za vreme boravka na teritoriji Republike Srbije angažuju na tim poslovima ne primenjuju posebni uslovi za zapošljavanje stranaca koji su utvrđeni Zakonom o zapošljavanju stranaca. To podrazumeva da se izbeglice i tražioci azila mogu angažovati na poslovima koji se odnose na sezonske poslove u sektoru poljoprivrede, šumarstva i ribarstva. Ipak, ova vrsta angažovanja je prema zakonskim odredbama rad van radnog odnosa, a lice koje je angažovano na sezonskim poslovima sa svojim poslodavcem zaključuje *usmeni ugovor o obavljanju sezonskih poslova*. Iako je poslodavac dužan da sezonskom radniku izda pisanu potvrdu s podacima o poslodavcu, sezonskom radniku i uslovima rada, među koje ulaze i trajanje rada, visina naknade i druga pitanja od značaja za zaštitu prava sezonskih radnika u tom odnosu, on je dužan da ovu potvrdu izda isključivo na lični zahtev radno angažovanog lica i to najkasnije u roku od dva meseca od početka rada. Izbeglice i tražioci azila po pravilu ne govore dobro srpski jezik, a jedina mogućnost za radno angažovanje u skladu sa zakonima Republike Srbije im je angažovanje na sezonskim poslovima, gde ne postoji ni minimum pravne sigurnosti jer se zaključuju usmeni ugovori. Zbog toga ostaje pitanje da li takva zakonska rešenja, koja donekle omogućavaju izlazak iz

neformalnog sektora rada za izbeglice i tražioce azila, ostavljaju istovremeno i mogućnosti za njihovu radnu eksploataciju na tim poslovima.

Sveukupno, dosadašnji napredak koji je postignut u domenu pristupa tržištu rada izbeglica i tražilaca azila može se pripisati pre svega OCD, UNHCR i još nekim međunarodnim subjektima čija pre svega finansijska podrška doprinosi tome da mali broj ljudi uspostavi egzistencijalni minimum. Međutim, jasno je i da bi u slučaju izostanka navedene podrške najveći broj ljudi ostao uskraćen za pristup tržištu rada i da bi dostojanstven život vodile samo izbeglice koje su pre dobijanja ili traženja međunarodne zaštite već postigle određen stepen integracije u srpsko društvo (*sur place* izbeglice), koje raspolazu već stečenim znanjima i veštinama koji im mogu omogućiti pronalaženje posla ili koje se nalaze u povoljnoj finansijskoj situaciji.

IV. Zaključna razmatranja i preporuke

Uspostavljanje i razvoj pravnog okvira kojim se regulišu ostvarivanje i zaštita prava na rad izbeglica i tražilaca azila nije tekao u saglasnosti sa obavezama koje proističu iz Pakta o ekonomskim, socijalnim i kulturnim pravima. Drugim rečima, progresivna realizacija prava na rad, koja se može meriti u periodu od 1. aprila 2008. godine do 31. oktobra 2020. godine, pokazala je da nadležni državni organi nisu preduzimali korake u skladu s maksimalno raspoloživim resursima ni na zakonodavnom ni na praktičnom planu.

Iako je zakonodavni okvir danas daleko povoljniji nego tokom većeg dela postojanja sistema azila u Srbiji, zabrinjava nas podatak da je on za osobe kojima je priznato pravo na azil zaokružen tek u drugoj polovini 2018. godine. Kada se kaže „zaokružen“, misli se na činjenicu da je tek stupanjem na snagu Uredbe o integraciji II priznato pravo na podršku u pristupu tržištu rada i osobama kojima je odobrena supsidijarna zaštita. S druge strane, tražioci azila nisu prepoznati kao kategorija koja ima pravo na institucionalnu podršku i njihov položaj u srpskom sistemu azila odudara od standarda **dostupnosti i pristupačnosti**.

U praktičnom smislu, jasno je i da je dostignuti nivo ostvarenosti prava na rad izbeglica i tražilaca azila umnogome bio uslovljen radom OCD i međunarodnih donatora. Međutim, osim podrške u pribavljanju i plaćanju troškova izdavanja ličnih radnih dozvola, jasno je da je najvećem broju osoba koje uživaju međunarodnu zaštitu i dalje teško da pristupe tržištu rada. Velika većina njih je ili nezaposlena, ili radi poslove koji su nesigurni i slabo plaćeni. Dodatno otežavajuća okolnost jeste i pandemija koronavirusa, koja je, prema nekim izveštajima, dovela do gubitka poslova izbeglica.¹⁸⁸

188 Beogradski centar za ljudska prava, Pravo na azil u Republici Srbiji za period jul – septembar 2020. godine, dostupno na: <https://bit.ly/3qimj5h>, str. 36–39.

Prema tome, jasno je da u praksi tržište rada nije prilagođeno profilu izbeglica i tražilaca azila i da nisu, na institucionalnom nivou, preduzete mere administrativne, finansijske, edukativne i socijalne prirode koja bi adresirale taj problem. Ovaj podatak dodatno zabrinjava kada se ima u vidu činjenica da u Srbiji u trenutku zaključenja ove analize ne boravi više od 110 izbeglica, što nije broj koji bi trebalo da optereći bilo nadležne institucije, bilo budžet Srbije. Zapravo, taj broj je verovatno i manji, ali zasad ga još nije moguće utvrditi zbog činjenice da KZA i KIRS nisu uspjeli da uspostave bazu podataka osoba koje su dobile azil, a koje i dalje borave u Srbiji. Samo taj podatak ukazuje da na polju integracije uopšte, ali posebno na planu uključivanja osoba koje su u potrebi za međunarodnom zaštitom na tržište rada, nije učinjeno mnogo za 13 godina, koliko srpski sistem azila postoji.

Zbog svega navedenog, neophodno je, sa ciljem stvaranja uslova za puno ostvarivanje i zaštitu prava na rad izbeglica i tražilaca azila, preduzeti sledeće korake:

- 1. izmeniti i dopuniti ZoAPZ, ZUS i Uredbu o integraciji I tako da se KIRS delegira obaveza da pruža podršku u pristupu tržištu rada i tražiocima azila;
- 2. izmeniti ZZS tako da se tražiocima azila omogućiti da odmah po podnetom zahtevu za azil steknu pravo na rad u Srbiji;

- 3. izmeniti ZZS i prateće podzakonske propise tako da se eksplicitno propiše da su izbeglice i tražioci azila oslobođeni plaćanja svih taksi za izdavanje lične radne dozvole;

- 4. KIRS i KZA trebalo bi da naprave jedinstvenu bazu podataka osoba kojima je priznato pravo na azil u Republici Srbiji i njihovog prisustva u zemlji;

- 5. KIRS i NSZ trebalo bi da uspostave zvaničnu saradnju prilikom kreiranja individualnih planova integracije, a u pogledu pristupa tržištu rada izbeglica i tražilaca azila;

- 6. KIRS i NSZ trebalo bi da u potpunosti preuzmu postupak prikupljanja neophodne dokumentacije za izbeglice i tražioce azila;

- 7. KIRS i NSZ moraju da uspostave saradnju u razvijanju programa dodatnog obrazovanja i obuka usmerenih na potrebe koje postoje na srpskom tržištu rada;

- 8. učenje srpskog jezika moralo bi biti dostupno osobama u potrebi za međunarodnom zaštitom od trenutka podnošenja zahteva za azil, a navedeno pravo bi se moralo eksplicitno predvideti u ZoAPZ i Uredbi o integraciji II;

9. Vlada Republike Srbije trebalo bi da usvoji novu ili izmeni postojeću Nacionalnu strategiju zapošljavanja kako bi se, kao posebno ugrožena kategorija kojoj je potreban jasan i sistemski podsticaj u pristup tržištu rada, prepoznale izbeglice i tražioci azila.

Aneks br. 1

Pozitivne odluke u postupku azila 2008–2020.¹⁸⁹

Br.	Broj rešenja	Datum donošenja odluke	Zemlja porekla	Oblik zaštite	Broj osoba	Status u Srbiji
1.	26-766/08	4. 2. 2009.	Irak	Supsidijarna zaštita	1	PRISUTAN U RS
2.	26-753/08	11. 5. 2009.	Etiopija	Supsidijarna zaštita	1	NAPUSTIO RS
3.	26-754/08	11. 5. 2009.	Etiopija	Supsidijarna zaštita	1	NAPUSTIO RS
4.	26-755/08	11. 5. 2009.	Etiopija	Supsidijarna zaštita	1	NAPUSTIO RS
5.	AŽ 25/09	23. 4. 2010.	Somalija	Supsidijarna zaštita	1	PRISUTAN U RS
6.	26-17/12	6. 12. 2012.	Egipat	Utočište	1	NAPUSTIO RS
7.	26-2324/11	19. 12. 2012.	Libija	Utočište	1	NEPOZNATO
8.	26-2326/11	19. 12. 2012.	Libija	Utočište	1	NEPOZNATO
9.	26-1451/12	5. 7. 2013.	Sirija	Supsidijarna zaštita	1	NEPOZNATO
10.	26-1433/13	13. 6. 2013.	Sirija	Supsidijarna zaštita	1	NEPOZNATO
11.	26-1280/13	25. 12. 2013.	Turska	Utočište	2	NAPUSTILI RS
12.	26-2429/13	23. 5. 2014.	Tunis	Utočište	1	PRISUTAN U RS
13.	26-1762/13	23. 5. 2014.	Sirija	Supsidijarna zaštita	1	NEPOZNATO
14.	26-304/13	23. 5. 2014.	Sirija	Supsidijarna zaštita	1	NEPOZNATO

15.	26-1445/14	4. 8. 2014.	Sirija	Supsidijarna zaštita	1	NEPOZNATO
16.	26-5266/15	26. 3. 2015.	Irak	Utočište	2	NAPUSTILI RS
17.	26-1342/14	28. 4. 2015.	Sirija	Utočište	1	PRISUTAN U RS
18.	26-3516/15	25. 6. 2015.	Sirija	Utočište	1	NEPOZNATO
19.	26-1296/14	1. 7. 2015.	Ukrajina	Utočište	1	NEPOZNATO
20.	26-986/14	6. 7. 2015.	Ukrajina	Utočište	1	NEPOZNATO
21.	26-67/11	6. 7. 2015.	Ukrajina	Utočište	1	NEPOZNATO
22.	26-66/11	6. 7. 2015.	Ukrajina	Utočište	1	NEPOZNATO
23.	26-65/11	6. 7. 2015.	Ukrajina	Utočište	1	NEPOZNATO
24.	26-5615/14	6. 7. 2015.	Irak	Utočište	1	NEPOZNATO
25.	26-3599/14	7. 7. 2015.	Ukrajina	Utočište	1	NEPOZNATO
26.	26-3777/15	9. 7. 2015.	Sirija	Utočište	1	NEPOZNATO
27.	26-5751/14	13. 7. 2015.	Južni Sudan	Utočište	1	NEPOZNATO
28.	X	15. 7. 2015.	Sirija	Utočište	1	NEPOZNATO
29.	26-71/15	15. 7. 2015.	Sirija	Utočište	1	NEPOZNATO
30.	26-151/15	31. 7. 2015.	Sirija	Supsidijarna zaštita	1	NEPOZNATO
31.	X	31. 7. 2015.	Sudan	Utočište	1	NEPOZNATO
32.	26-5792/14	3. 8. 2015.	Libija	Supsidijarna zaštita	1	NAPUSTIO RS
33.	26-5794/14	3. 8. 2015.	Libija	Supsidijarna zaštita	1	NAPUSTIO RS
34.	26-5793/14	5. 8. 2015.	Libija	Supsidijarna zaštita	1	NAPUSTIO RS
35.	26-4099/15	7. 8. 2015.	Libija	Supsidijarna zaštita	4	NAPUSTILI RS
36.	26-3886/15	9. 9. 2015.	Liban	Utočište	1	UKINUT STA-TUS
37.	26-2879/15	11. 9. 2015.	Irak	Supsidijarna zaštita	1	PREMINUO
38.	26-4099/15	7. 10. 2015.	Libija	Supsidijarna zaštita	1	NAPUSTIO RS
39.	26-4906/15	9. 12. 2015.	Kazahstan	Utočište	1	PRISUTAN U RS
40.	X	2015.	Sirija	Supsidijarna zaštita	1	NEPOZNATO
41.	26-4062/15	8. 1. 2016.	Sirija	Supsidijarna zaštita	1	NEPOZNATO
42.	26-4747/15	10. 2. 2016.	Ukrajina	Supsidijarna zaštita	1	NAPUSTILA RS
43.	26-5413/15	2. 3. 2016.	Sirija	Utočište	1	NAPUSTIO RS
44.	26-5626/15	1. 3. 2016.	Sudan	Utočište	1	PRISUTAN U RS
45.	26-223/16	8. 3. 2016.	Avganistan	Utočište	1	NAPUSTIO RS

46.	26-5629/15	8. 3. 2016.	Sudan	Utočište	1	NEPOZNATO
47.	26-5625/15	14. 3. 2016.	Sudan	Utočište	1	NEPOZNATO
48.	26-4133/15	22. 3. 2016.	Ukrajina	Supsidijarna zaštita	3	NEPOZNATO
49.	26-5047/15	11. 4. 2016.	Sudan	Utočište	1	NEPOZNATO
50.	AŽ 06/16	12. 4. 2016.	Libija	Supsidijarna zaštita	2	PRISUTNI U RS
51.	26-652/16	17. 6. 2016.	Avganistan	Supsidijarna zaštita	5	NAPUSTILI RS
52.	26-423/16	27. 6. 2016.	Kuba	Utočište	1	NAPUSTIO RS
53.	26-425/16	4. 7. 2016.	Kuba	Utočište	1	NAPUSTIO RS
54.	26-424/16	4. 7. 2016.	Kuba	Utočište	1	NAPUSTIO RS
55.	26-4568/16	12. 7. 2016.	Libija	Supsidijarna zaštita	1	PRISUTAN U RS
56.	26-11/16	4. 8. 2016.	Kuba	Utočište	1	PRISUTAN U RS
57.	26-1051/16	13. 9. 2016.	Iran	Utočište	1	NAPUSTIO RS
58.	26-812/16	29. 9. 2016.	Libija	Utočište	5	PRISUTNI U RS
59.	26-5618/15	1. 12. 2016.	Libija	Supsidijarna zaštita	5	NEPOZNATO
60.	26-536/16	16. 12. 2016.	Kamerun	Utočište	2	PRISUTNE U RS
61.	26-2149/16	26. 12. 2016.	Irak	Supsidijarna zaštita	1	NAPUSTIO RS
62.	26-926/16	21. 7. 2017.	Sirija	Utočište	1	NEPOZNATO
63.	26-77/17	1. 8. 2017.	Avganistan	Utočište	1	NAPUSTIO RS
64.	26-2434/16	20. 9. 2017.	Burundi	Utočište	1	PRISUTAN U RS
65.	26-331/15	21. 9. 2017.	Ukrajina	Supsidijarna zaštita	1	NEPOZNATO
66.	26-5489/15	20. 10. 2017.	Libija	Supsidijarna zaštita	9	PRISUTNI U RS
67.	26-5044/15	25. 12. 2017.	Bangladeš	Supsidijarna zaštita	1	PRISUTAN U RS
68.	26-4370/15	17. 12. 2017.	Nigerija	Supsidijarna zaštita	1	PRISUTAN U RS
69.	26-1239/17	10. 1. 2018.	Avganistan	Utočište	1	NAPUSTIO RS
70.	26-78/17	10. 1. 2018.	Avganistan	Utočište	1	NAPUSTIO RS
71.	26-1083/18	26. 1. 2018.	Iran	Utočište	1	PRISUTAN U RS
72.	26-4568/18	11. 2. 2018.	Somalija	Supsidijarna zaštita	1	NEPOZNATO
73.	26-881/17	10. 4. 2018.	Avganistan	Utočište	1	NEPOZNATO
74.	26-81/17	16. 4. 2018.	Avganistan	Utočište	1	NAPUSTIO RS
75.	26-2152/17	16. 4. 2018.	Avganistan	Utočište	1	NEPOZNATO

76.	26-1223/17	20. 4. 2018.	Pakistan	Supsidijarna zaštita	1	NAPUSTIO RS
77.	26-2489/17	1. 6. 2018.	Sirija	Supsidijarna zaštita	1	NEPOZNATO
78.	26-1697/17	15. 6. 2018.	Libija	Supsidijarna zaštita	5	NEPOZNATO
79.	26-222/15	3. 7. 2018.	Libija	Supsidijarna zaštita	5	PRISUTNI U RS
80.	26-1081/17	4. 7. 2018.	Iran	Utočište	1	PRISUTAN U RS
81.	26-2554/17	19. 7. 2018.	Iran	Utočište	1	PRISUTAN U RS
82.	26-329/18	28. 12. 2018.	Nigerija	Utočište	1	NAPUSTILA RS
83.	X	2018.	Iran	Utočište	1	NEPOZNATO
84.	X	2018.	Iran	Utočište	1	NEPOZNATO
85.	26-1352/18	14. 1. 2019.	Libija	Supsidijarna zaštita	1	PRISUTAN U RS
86.	26-1351/18	14. 1. 2019.	Libija	Supsidijarna zaštita	1	PRISUTAN U RS
87.	26-2348/17	28. 1. 2019.	Irak	Utočište	1	PRISUTAN U RS
88.	26-2643/17	30. 1. 2019.	Avganistan	Supsidijarna zaštita	1	PRISUTAN U RS
89.	26-1395/18	5. 2. 2019.	Iran	Utočište	3	PRISUTNI U RS
90.	26-1216/18	12. 2. 2019.	Rusija	Utočište	1	PRISUTNA U RS
91.	26-1217/18	12. 2. 2019.	Rusija	Utočište	1	PRISUTNA U RS
92.	26-1218/18	12. 2. 2019.	Rusija	Utočište	1	PRISUTNA U RS
93.	26-1260/18	13. 3. 2019.	Kuba	Utočište	3	PRISUTNI U RS
94.	26-176/18	15. 3. 2019.	Sirija	Supsidijarna zaštita	3	PRISUTNI U RS
95.	26-1605/18	15. 3. 2019.	Iran	Utočište	1	PRISUTAN U RS
96.	26-2047/17	21. 3. 2019.	Irak	Supsidijarna zaštita	4	PRISUTNI U RS
97.	26-1731/18	8. 5. 2019.	Sirija	Supsidijarna zaštita	1	PRISUTAN U RS
98.	26-787/19	29. 5. 2019.	Avganistan	Utočište	1	PRISUTAN U RS
99.	26-2050/17	12. 9. 2019.	Kina	Utočište	1	NAPUSTIO RS
100.	26-3638/15	16. 9. 2019.	Sirija	Supsidijarna zaštita	1	PRISUTAN U RS
101.	AZ	2. 9. 2019.	Iran	Supsidijarna zaštita	1	NEPOZNATO
102.	26-784/18	20. 11. 2019.	Avganistan	Utočište	1	PRISUTAN
103.	26-1403/19	11. 12. 2019.	Avganistan	Utočište	1	PRISUTAN U RS
104.	26-1719/18	11. 12. 2019.	Irak	Supsidijarna zaštita	1	PRISUTNA U RS
105.	X	2019.	Libija	Supsidijarna zaštita	1	NEPOZNATO
106.	X	2019.	Sirija	Supsidijarna zaštita	1	NEPOZNATO
107.	X	2019.	Pakistan	Supsidijarna zaštita	1	NEPOZNATO
108.	X	2019.	Pakistan	Supsidijarna zaštita	1	NEPOZNATO
109.	X	2019.	Avganistan	Utočište	1	NEPOZNATO
110.	X	2019.	Iran	Utočište	1	NEPOZNATO

111.	26-2467/17	15. 1. 2020.	Iran	Utočište	1	PRISUTAN U RS
112.	26-1437/18	13. 2. 2020.	Avganistan	Supsidijarna zaštita	1	PRISUTAN U RS
113.	26-218/19	20. 2. 2020.	Apatrid	Utočište	1	NAPUSTIO RS
114.	26-2328/19	20. 2. 2020.	Burundi	Utočište	2	PRISUTNE U RS
115.	X	Februar 2020.	Iran	Utočište	3	NEPOZNATO
116.	26-1435/18	16. 6. 2020.	Iran	Utočište	1	PRISUTNA U RS
117.	26-1615/19	18. 6. 2020.	Burundi	Supsidijarna zaštita	2	PRISUTNE U RS
118.	X	Jun 2020.	Sirija	Supsidijarna zaštita	1	NEPOZNATO
119.	X	Jun 2020.	Somalija	Supsidijarna zaštita	1	NEPOZNATO
120.	X	Avgust 2020.	Apatrid	Utočište	1	NEPOZNATO
121.	X	Avgust 2020.	Mali	Supsidijarna zaštita	1	NEPOZNATO
122.	X	Avgust 2020.	Somalija	Supsidijarna zaštita	1	NEPOZNATO
123.	26-1271/19	15. 10. 2020.	Iran	Supsidijarna zaštita	1	NAPUSTIO RS
124.	26-1516/19	15. 10. 2020.	Avganistan	Utočište	1	NAPUSTIO RS
125.	X	Oktobar 2020.	Avganistan	Supsidijarna zaštita	1	PRISUTAN U RS
126.	X	Oktobar 2020.	Avganistan	Utočište	5	NEPOZNATO

Aneks br. 2

Tabela izdatih ličnih radnih dozvola za izbeglice 2015–2020, Beograd

Zemlja	2015.		2016.		2017.		2018.		2019.		2020. ¹⁹⁰		Ukupno	
U/PKS	U	PKS	U	PKS	U	PKS	U	PKS	U	PKS	U	PKS	U	PKS
Avganistan	0	0	0	0	1	16	4	8	3	14	1	12	9	50
Alžir	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	1
Burundi	0	0	0	0	1	0	0	0	0	1	0	19	1	20
BiH	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	1
Kamerun	0	0	0	0	1	0	0	2	0	1	0	0	1	3

Kuba	0	0	4	0	0	3	0	5	0	6	0	4	4	18
Gana	0	0	0	0	0	1	0	1	0	2	0	0	0	4
Gvineja	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	1
Irak	0	0	0	0	3	3	0	7	1	5	0	7	4	22
Iran	0	0	0	0	0	0	3	3	5	62	0	41	8	106
Jemen	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	2	0	2
Kazahstan	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	1	0
Kina	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	1
Kongo	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	1
Liban	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	1	0
Libija	0	0	5	2	1	1	0	1	0	4	0	3	6	11
Maroko	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	1
Mali	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	1
Nigerija	0	0	0	0	0	0	0	5	1	4	0	3	1	12
Pakistan	0	0	0	0	0	7	0	17	0	13	0	5	0	42
Palestina	0	0	0	0	0	0	0	1	0	3	0	3	0	7
Rusija	0	0	0	0	0	3	0	1	3	0	0	0	3	4
Senegal	0	0	0	1	0	1	0	2	0	1	0	0	0	5
Somalija	0	0	0	0	0	4	0	1	0	3	0	2	0	10
Sudan	0	0	1	0	3	1	0	0	0	1	0	1	4	3
Turska	0	0	0	0	0	0	0	2	0	2	0	1	0	5
Južni Sudan	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0
Sirija	0	0	1	0	0	8	0	6	0	10	1	6	2	30
Ukrajina	0	0	1	1	5	1	0	2	0	1	1	2	7	7
Severna Makedonija	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	1
Zimbabve	0	0	0	0	0	0	0	0	0	2	0	0	0	2
Tunis	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	3	1	3
Ukupno	1	0	13	4	16	51	7	66	14	136	3	117	54	374

Tabela izdatih ličnih radnih dozvola Valjevo (Centar za azil u Bogovađi)

Zemlja	2018.		2019.		2020. ¹⁹¹		Ukupno	
	U	PKS	U	PKS	U	PKS	U	PKS
Avganistan	0	0	0	1	0	1	0	2
Alžir	0	1	0	0	0	0	0	1
Burundi	0	0	0	1	0	0	0	1
Kamerun	0	0	0	1	0	0	0	1
Kuba	0	0	0	2	0	0	0	2
Irak	0	1	0	1	0	0	0	2
Iran	1	1	0	14	0	3	1	18
Nigerija	0	3	0	0	0	0	0	3
Pakistan	0	5	0	2	0	0	0	7
Sirija	0	0	0	3	0	0	0	3
Ukupno	1	11	0	25	0	4	1	40

Tabela izdatih ličnih radnih dozvola za period 2018–2020, Loznica (Centar za azil u Banji Koviljači)

Zemlja	2018.		2019.		2020. ¹⁹²		Ukupno	
	U	PKS	U	PKS	U	PKS	U	PKS
Burundi	0	0	0	0	0	15	0	15
Irak	0	0	0	0	0	2	0	2
Iran	0	0	0	17	0	10	0	27
Kongo	0	2	0	1	0	1	0	4
Libija	0	0	0	0	0	1	0	1
Nigerija	0	0	0	0	0	2	0	2
Somalija	0	0	0	0	0	1	0	1
Zimbabve	0	0	0	2	0	0	0	2
Tunis	0	0	0	0	0	2	0	2
Ukupno	0	2	0	20	0	34	0	56

191 Prvih 9 meseci 2020. godine.

192 Prvih 9 meseci 2020. godine.

Aneks br. 3

Spisak radno sposobnih izbeglica za koje se sa sigurnošću može tvrditi da su u Srbiji

Br.	Broj rešenja	Datum donošenja odluke	Zemlja porekla	Oblik zaštite	Broj osoba	Radni status	Vrsta posla
1.	26-766/08	4. 2. 2009.	Irak	Supsidijarna zaštita	1	Zaposlen	Zaposlen je u KIRS kao prevodilac i kulturni medijator u Centru za azil u Banji Koviljači.
2.	AŽ 25/09	23. 4. 2010.	Somalija	Supsidijarna zaštita	1	Nezaposlen	Povremeno radi kao prevodilac za OCD, UN-HCR i KIRS u Centru za azil u Banji Koviljači.
3.	26-1451/12	5. 7. 2013.	Sirija	Supsidijarna zaštita	1	Nepoznato	Od 1989. godine živi s porodicom u Srbiji.
4.	26-1433/13	13. 6. 2013.	Sirija	Supsidijarna zaštita	1	Nepoznato	Od 2003. godine živi sa suprugom u Srbiji.
5.	26-2429/13	23. 5. 2014.	Tunis	Utočište	1	Zaposlen	Sva zaposlenja pronalazio je sam i nezavisno od institucionalne ili vaninstitucionalne podrške.
6.	26-1445/14	4. 8. 2014.	Sirija	Supsidijarna zaštita	1	Nepoznato	Živi s porodicom (svi srpski državljani) u Srbiji.
7.	26-1342/14	28. 4. 2015.	Sirija	Utočište	1	Zaposlen	Svaki posao pronalazio je samostalno kao inženjer.
8.	26-4906/15	9. 12. 2015.	Kazahstan	Utočište	1	Nepoznato	Radio je kao maser.
9.	26-5626/15	1. 3. 2016.	Sudan	Utočište	1	Zaposlen	Zaposlen u ugostiteljskom objektu.

10.	26-11/16	4. 8. 2016.	Kuba	Utočište	1	Nezaposlen	Duže od 10 godina živi sa suprugom i decom, srpskim državljanima, u Srbiji.
11.	26-812/16	29. 9. 2016.	Libija	Utočište	2	Nezaposleni	Žive u Srbiji, otac povremeno angažovan kao prevodilac za arapski jezik.
12.	26-536/16	16. 12. 2016.	Kamerun	Utočište	1	Zaposlena	Radi u kol-centru.
13.	26-2434/16	20. 9. 2017.	Burundi	Utočište	1	Nezaposlen	Živeo i studirao u Beogradu pre nego što je tražio azil.
14.	26-5489/15	20. 10. 2017.	Libija	Supsidijarna zaštita	3	Nepoznato	Žive od svog novca koji ulažu u privatni biznis.
15.	26-1083/18	26. 1. 2018.	Iran	Utočište	1	Zaposlen	Radi kao poštár, a radio je i druge poslove koje je sam pronalazio.
16.	26-222/15	3. 7. 2018.	Libija	Supsidijarna zaštita	3	Nezaposlene	Majka je psiholog, jedna ćerka je lekar, a druga ćerka student.
17.	26-1081/17	4. 7. 2018.	Iran	Utočište	1	Zaposlen	Sam pronašao posao u ugostiteljskom objektu.
18.	26-2554/17	19. 7. 2018.	Iran	Utočište	1	Zaposlen	Zaposlen je u ugostiteljskom objektu, posao je pronašao sam.
19.	26-1352/18	14. 1. 2019.	Libija	Supsidijarna zaštita	1	Nepoznato	Radi kao moler i sva zaposlenja pronalazi sam.
20.	26-1351/18	14. 1. 2019.	Libija	Supsidijarna zaštita	1	Nepoznato	Živi od svog novca i sva zaposlenja pronalazi sam.

21.	26-2348/17	28. 1. 2019.	Irak	Utočište	1	Zaposlen	Zaposlen u ugostiteljskom objektu, povremeno radi za različite OCD.
22.	26-2643/17	30. 1. 2019.	Avganistan	Supsidijarna zaštita	1	Zaposlen	Radi kao prevodilac, zaposlio se na preporuku KIRS.
23.	26-1395/18	5. 2. 2019.	Iran	Utočište	3	Zaposleni	Od sopstvenog novca otvorili svoj ugostiteljski objekat.
24.	26-1216/18	12. 2. 2019.	Rusija	Utočište	1	Zaposlena	Samostalno pronašla posao kao pomoćno osoblje u ugostiteljskom objektu i uživa podršku OCD.
25.	26-1217/18	12. 2. 2019.	Rusija	Utočište	1	Zaposlena	Samostalno pronašla posao kao pomoćno osoblje u ugostiteljskom objektu i uživa podršku OCD.
26.	26-1218/18	12. 2. 2019.	Rusija	Utočište	1	Zaposlena	Samostalno pronašla posao kao pomoćno osoblje u ugostiteljskom objektu i uživa podršku OCD.
27.	26-1260/18	13. 3. 2019.	Kuba	Utočište	2	Nezaposleni	/
28.	26-176/18	15. 3. 2019.	Sirija	Supsidijarna zaštita	2	Nezaposleni	/
29.	26-1605/18	15. 3. 2019.	Iran	Utočište	1	Nepoznato	/
30.	26-2047/17	21. 3. 2019.	Irak	Supsidijarna zaštita	3	Nepoznato	Žive od sopstvenog novca i privatnog biznisa, u Srbiji žive dugo i govore jezik.
31.	26-1731/18	8. 5. 2019.	Sirija	Supsidijarna zaštita	1	Nezaposlen	/

32.	26-787/19	29. 5. 2019.	Avgani- stan	Utočište	1	Zaposlen	Zaposlen kao prevodilac.
33.	26-3638/15	16. 9. 2019.	Sirija	Supsidijarna zaštita	1	Nezaposlen	Povremeno radi kao prevodilac ili na projektima OCD.
34.	26-784/18	20. 11. 2019.	Avgani- stan	Utočište	1	Nezaposlen	/
35.	26-1403/19	11. 12. 2019.	Avgani- stan	Utočište	1	Nezaposlen	/
36.	26-1719/18	11. 12. 2019.	Irak	Supsidijarna zaštita	1	Nepoznato	/
37.	26-2467/17	15. 1. 2020.	Iran	Utočište	1	Nezaposlen	/
38.	26-1437/18	13. 2. 2020.	Avgani- stan	Supsidijarna zaštita	1	Nezaposlen	/
39.	26-2328/19	20. 2. 2020.	Burundi	Utočište	2	Nezaposlene	/
40.	26-1435/18	16. 6. 2020.	Iran	Utočište	1	Nezaposlena	/
41.	26-1615/19	18. 6. 2020.	Burundi	Supsidijarna zaštita	2	Nezaposlene	/
42.	X	Oktobar 2020.	Avgani- stan	Supsidijarna zaštita	1	Nezaposlen	/
					55		

Aneks br. 4

Spisak radno sposobnih izbeglica za koje se ne može sa sigurnošću tvrditi da borave u Srbiji

Br.	Broj rešenja	Datum donošenja odluke	Zemlja porekla	Oblik zaštite	Broj osoba	Srbija	Podaci o potencijalnom prisustvu
1.	26-2324/11	19. 12. 2012.	Libija	Utočište	1	Nepoznato	Ima prethodne veze sa Srbijom.
2.	26-2326/11	19. 12. 2012.	Libija	Utočište	1	Nepoznato	Ima prethodne veze sa Srbijom.
3.	26-1762/13	23. 5. 2014.	Sirija	Supsidijarna zaštita	1	Nepoznato	/

4.	26-304/13	23. 5. 2014.	Sirija	Supsidijarna zaštita	1	Nepoznato	/
5.	26-3516/15	25. 6. 2015.	Sirija	Utočište (SO)	1	Nepoznato	/
6.	26-1296/14	1. 7. 2015.	Ukrajina	Utočište (SO)	1	Nepoznato	/
7.	26-986/14	6. 7. 2015.	Ukrajina	Utočište (SO)	1	Nepoznato	/
8.	26-67/11	6. 7. 2015.	Ukrajina	Utočište (SO)	1	Nepoznato	/
9.	26-66/11	6. 7. 2015.	Ukrajina	Utočište (SO)	1	Nepoznato	/
10.	26-65/11	6. 7. 2015.	Ukrajina	Utočište (SO)	1	Nepoznato	/
11.	26-5615/14	6. 7. 2015.	Irak	Utočište (SO)	1	Nepoznato	/
12.	26-3599/14	7. 7. 2015.	Ukrajina	Utočište (SO)	1	Nepoznato	/
13.	26-3777/15	9. 7. 2015.	Sirija	Utočište (SO)	1	Nepoznato	/
14.	26-5751/14	13. 7. 2015.	Južni Sudan	Utočište (SO)	1	Nepoznato	/
15.	X	15. 7. 2015.	Sirija	Utočište (SO)	1	Nepoznato	/
16.	26-71/15	15. 7. 2015.	Sirija	Utočište (SO)	1	Nepoznato	/
17.	26-151/15	31. 7. 2015.	Sirija	Supsidijarna zaštita	1	Nepoznato	/
18.	X	31. 7. 2015.	Sudan	Utočište (SO)	1	Nepoznato	/
19.	X	2015.	Sirija	Supsidijarna zaštita	1	Nepoznato	/
20.	26-4062/15	8. 1. 2016.	Sirija	Supsidijarna zaštita	1	Nepoznato	/
21.	26-5629/15	8. 3. 2016.	Sudan	Utočište	1	Nepoznato	/
22.	26-5625/15	14. 3. 2016.	Sudan	Utočište	1	Nepoznato	/
23.	26-4133/15	22. 3. 2016.	Ukrajina	Supsidijarna zaštita	3	Nepoznato	Ima prethodne veze sa Srbijom.
24.	26-5047/15	11. 4. 2016.	Sudan	Utočište	1	Nepoznato	/
25.	26-5618/15	1. 12. 2016.	Libija	Supsidijarna zaštita	3	Nepoznato	Ima prethodne veze sa Srbijom.
26.	26-926/16	21. 7. 2017.	Sirija	Utočište	1	Nepoznato	Ima prethodne veze sa Srbijom.

27.	26-331/15	21. 9. 2017.	Ukrajina	Supsidijarna zaštita	1	Nepoznato	Ima prethodne veze sa Srbijom.
28.	26-4568/18	11. 2. 2018.	Somalija	Supsidijarna zaštita	1	Nepoznato	Ima prethodne veze sa Srbijom.
29.	26-881/17	10. 4. 2018.	Avganistan	Utočište	1	Nepoznato	/
30.	26-2152/17	16. 4. 2018.	Avganistan	Utočište	1	Nepoznato	/
31.	26-2489/17	1. 6. 2018.	Sirija	Supsidijarna zaštita	1	Nepoznato	/
32.	26-1697/17	15. 6. 2018.	Libija	Supsidijarna zaštita	2	Nepoznato	Imaju prethodne veze sa Srbijom.
33.	X	2018.	Iran	Utočište	1	Nepoznato	/
34.	X	2018.	Iran	Utočište	1	Nepoznato	/
35.	AZ	2. 9. 2019.	Iran	Supsidijarna zaštita	1	Nepoznato	/
36.	X	2019.	Libija	Supsidijarna zaštita	1	Nepoznato	/
37.	X	2019.	Sirija	Supsidijarna zaštita	1	Nepoznato	/
38.	X	2019.	Pakistan	Supsidijarna zaštita	1	Nepoznato	/
39.	X	2019.	Pakistan	Supsidijarna zaštita	1	Nepoznato	/
40.	X	2019.	Avganistan	Utočište	1	Nepoznato	/
41.	X	2019.	Iran	Utočište	1	Nepoznato	/
42.	X	Februar 2020.	Iran	Utočište	3	Nepoznato	/
43.	X	Jun 2020.	Sirija	Supsidijarna zaštita	1	Nepoznato	/
44.	X	Jun 2020.	Somalija	Supsidijarna zaštita	1	Nepoznato	/
45.	X	Avgust 2020	Apatrid	Utočište	1	Nepoznato	/
46.	X	Avgust 2020.	Mali	Supsidijarna zaštita	1	Nepoznato	/
47.	X	Avgust 2020.	Somalija	Supsidijarna zaštita	1	Nepoznato	/
48.	X	Oktobar 2020.	Avganistan	Utočište	2	Nepoznato	/

Aneks br. 5

1. aprila 2008. godine ZoA stupa na snagu.	Osobe kojima je odobreno utočište ▪ Priznato pravo na rad. ▪ Ne postoji specijalizovani državni organ koji bi pružao podršku u pristupu tržištu rada. ▪ Ne postoji propis kojim se reguliše način na koji bi se pružala podrška u pristupu tržištu rada. ▪ Pravo na rad se ne ostvaruje u praksi. Osobe kojima je odobrena supsidijarna zaštita ▪ Nije priznato pravo na rad. Tražioc azila ▪ Nije priznato pravo na rad.
16. novembra 2013. godine stupa na snagu ZUS.	Osobe kojima je odobreno utočište ▪ Priznato pravo na rad. ▪ KIRS je specijalizovani državni organ koji pruža podršku u pristupu tržištu rada. ▪ Ne postoji propis kojim se reguliše način na koji bi se pružala podrška u pristupu tržištu rada. ▪ Pravo na rad se ne ostvaruje u praksi. Osobe kojima je odobrena supsidijarna zaštita ▪ Nije priznato pravo na rad. Tražioc azila ▪ Nije priznato pravo na rad.

3. decembra 2014. godine stupa na snagu ZZS.	Osobe kojima je odobreno utočište • Priznato pravo na rad. • KIRS je specijalizovani državni organ koji pruža podršku u pristupu tržištu rada. • Ne postoji propis kojim se reguliše način na koji bi se pružala podrška u pristupu tržištu rada. • Pravo na rad se ne ostvaruje u praksi. Osobe kojima je odobrena supsidijarna zaštita • Priznato pravo na rad. • Ne postoji specijalizovani državni organ koji bi pružao podršku u pristupu tržištu rada. • Ne postoji propis kojim se reguliše način na koji bi se pružala podrška u pristupu tržištu rada. • Pravo na rad se ne ostvaruje u praksi. Tražiocima azila • Priznato pravo na rad. • Ne postoji specijalizovani državni organ koji bi pružao podršku u pristupu tržištu rada. • Ne postoji propis kojim se reguliše način na koji bi se pružala podrška u pristupu tržištu rada. • Pravo na rad se ne ostvaruje u praksi.
---	--

Uredba o integraciji I stupila na snagu 16. decembra 2016. godine.

Osobe kojima je odobreno utočište

- Priznato pravo na rad.
- KIRS je specijalizovani državni organ koji pruža podršku u pristupu tržištu rada.
- Postoji propis kojim se reguliše način na koji bi se pružala podrška u pristupu tržištu rada.
- Pravo na rad se ne ostvaruje u praksi uz institucionalnu podršku, već samo uz podršku OCD koje su partneri UNHCR.

Osobe kojima je odobrena supsidijarna zaštita

- Priznato pravo na rad.
- Ne postoji specijalizovani državni organ koji bi pružao podršku u pristupu tržištu rada.
- Ne postoji propis kojim se reguliše način na koji bi se pružala podrška u pristupu tržištu rada.
- Pravo na rad se ne ostvaruje u praksi uz institucionalnu podršku, već samo uz podršku OCD koje su partneri UNHCR.

Tražioc azila

- Priznato pravo na rad.
- Ne postoji specijalizovani državni organ koji bi pružao podršku u pristupu tržištu rada.
- Ne postoji propis kojim se reguliše način na koji bi se pružala podrška u pristupu tržištu rada.
- Pravo na rad se ne ostvaruje u praksi uz institucionalnu podršku, već samo uz podršku OCD koje su partneri UNHCR.

ZoAPZ
stupa na
snagu 3.
aprila 2018.
godine.

Osobe kojima je odobreno utočište

- Priznato pravo na rad.
- KIRS je specijalizovani državni organ koji pruža podršku u pristupu tržištu rada.
- Postoji propis kojim se reguliše način na koji bi se pružala podrška u pristupu tržištu rada.
- Pravo na rad se ne ostvaruje u praksi uz institucionalnu podršku, već samo uz podršku OCD koje su partneri UNHCR.

Osobe kojima je odobrena supsidijarna zaštita

- Priznato pravo na rad.
- KIRS je specijalizovani državni organ koji pruža podršku u pristupu tržištu rada.
- Ne postoji propis kojim se reguliše način na koji bi se pružala podrška u pristupu tržištu rada.
- Pravo na rad se ne ostvaruje u praksi uz institucionalnu podršku, već samo uz podršku OCD koje su partneri UNHCR.

Tražioc azila

- Priznato pravo na rad.
- Ne postoji specijalizovani državni organ koji bi pružao podršku u pristupu tržištu rada.
- Ne postoji propis kojim se reguliše način na koji bi se pružala podrška u pristupu tržištu rada.
- Pravo na rad se ne ostvaruje u praksi uz institucionalnu podršku, već samo uz podršku OCD koje su partneri UNHCR.

Uredba o integraciji II stupila na snagu 26. jula 2018. godine.

Osobe kojima je odobreno utočište

- Priznato pravo na rad.
- KIRS je specijalizovani državni organ koji pruža podršku u pristupu tržištu rada.
- Postoji propis kojim se reguliše način na koji bi se pružala podrška u pristupu tržištu rada.
- Pravo na rad se ne ostvaruje u praksi uz institucionalnu podršku, već samo uz podršku OCD koje su partneri UNHCR.

Osobe kojima je odobrena supsidijarna zaštita

- Priznato pravo na rad.
- KIRS je specijalizovani državni organ koji pruža podršku u pristupu tržištu rada.
- Postoji propis kojim se reguliše način na koji bi se pružala podrška u pristupu tržištu rada.
- Pravo na rad se ne ostvaruje u praksi uz institucionalnu podršku, već samo uz podršku OCD koje su partneri UNHCR.

Tražioc azila

- Priznato pravo na rad.
- Ne postoji specijalizovani državni organ koji bi pružao podršku u pristupu tržištu rada.
- Ne postoji propis kojim se reguliše način na koji bi se pružala podrška u pristupu tržištu rada.
- Pravo na rad se ne ostvaruje u praksi uz institucionalnu podršku, već samo uz podršku OCD koje su partneri UNHCR.

IMPRESUM:

ZA IZDAVAČA: Danilo Ćurčić

AUTOR: Nikola Kovačević

LEKTURA: Nevena Bojičić

DIZAJN I PRELOM:
Jednina duo,
Nadežda Todorović i Tijana Radovanović

www.a11initiative.org
office@a11initiative.org

Beograd, 2020.

